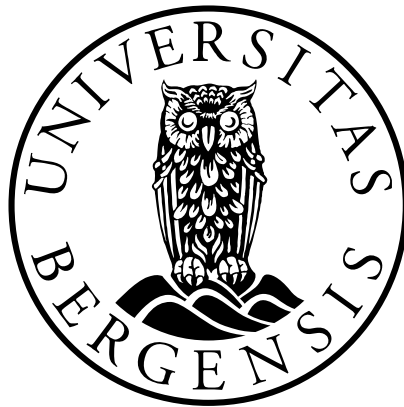

Rettsvern ved løsørekjøp

Hvordan får kjøper i avtaler om salg og tilbakeleie av løsøre rettsvern mot selgers konkursbo?

Kandidatnummer: 77

Antall ord: 14 317

JUS399 Masteroppgave
Det juridiske fakultet

UNIVERSITETET I BERGEN

10.05.2023

Innholdsfortegnelse

Innholdsfortegnelse	1
1 Innledning.....	3
1.1 Tema og problemstilling.....	3
1.2 Hvorfor er rettsvern problematisk for avtaler om salg og tilbakeleie?.....	5
1.3 Sentrale avklaringer	6
1.4 Metodiske særtrekk.....	7
1.5 Den videre fremstillingen	9
2 Legislative hensyn.....	10
2.1 Hensyn som begrunner rettsvernskravet.....	10
3 Kravet til rådighetsfratagelse	12
3.1 Innledning.....	12
3.2 Er det krav om fysisk rådighetsfratagelse?.....	13
3.3 Er det tilstrekkelig at selger mister rådigheten?	16
3.4 Hva kreves for at selgeren skal miste fysisk rådighet over løsøret?.....	18
3.4.1 Det nærmere innholdet i kravet til rådighetsfratagelse	18
3.4.2 Fysisk markering på løsøret	20
3.4.3 Overlevering av nøkkel til rom hvor løsøret oppbevares	21
3.4.4 Overlevering av nøkkel til selve løsøret.....	22
3.4.5 Notifikasjon til uavhengig tredjepart som sitter med løsøret	23
3.5 Vil kravet til rådighetsfratagelse påvirkes av løsørets egenart?	25
4 Midlertidig rådighetsfratagelse i avtaler om salg og tilbakeleie	27
4.1 Innledning.....	27
4.2 Stilles det krav til rådighetsfratagelsens varighet?	28
4.3 Er det krav til identifikasjon av to individuelle disposisjoner?	31
5 Hvordan bør kjøper i en avtale om salg og tilbakeleie av løsøre få rettsvern?	36
5.1 Innledning.....	36
5.2 Åpner de legislative hensyn bak rettsvernsreglene for å gjøre unntak fra kravet til rådighetsfratagelse?.....	37
5.3 Finnes det alternative rettsvernsakter for avtaler om salg og tilbakeleie?.....	42
5.3.1 Utgangspunkter for vurderingen	42
5.3.2 Bør rettsvern oppnås gjennom registrering?	42

5.3.3	Bør rettsvern oppnås gjennom avtaleinngåelse og omstendighetene rundt?.....	44
5.3.4	Bør rettsvern oppnås der transaksjonen generelt er notorisk?.....	45
6	Avsluttende betraktninger	47
	Litteraturliste	48

1 Innledning

1.1 Tema og problemstilling

Temaet for denne oppgaven er rettsvern ved løsørekjøp. Problemstillingen omhandler hvordan en kjøper i avtaler om salg og tilbakeleie av løsøre kan få rettsvern mot selgers konkursbo. Avtaler om salg og tilbakeleie karakteriseres av at en løsøregjenstand blir solgt fra selger til kjøper, men gjenstanden forblir hos selger gjennom en tilbakeleieavtale. Problemstillingen knytter seg dermed til hvordan kjøper får rettsvern for denne eiendomsoverdragelsen.

Rettsvern er definert som "[...] ervervarens vern mot dei usikra kreditorane til den som ervervaren utleier sin rett til eit formuesgode frå. Rettsvern er med det eit tilleggsvilkår for at ein disposisjon skal «stå seg» mot seinare kreditorbeslag".¹ Rettsvernsreglene utvider følgelig kreditors beslagsrett fra det som følger av Lov 8. juni 1984 nr. 59 om fordringshaverens dekningsrett (dekningsloven – deknl.).² Kreditor etter dekningsloven sikter både til konkursbo og utleggstakere, men i denne oppgaven er det kjøpers vern mot konkursbeslag som skal analyseres.

Hvordan en løsørekjøper kan få beskyttelse mot kreditorbeslag har lenge vært et uavklart spørsmål. Spørsmålet har røtter tilbake i romerretten, der overlevering av løsøregjenstanden fra selger til kjøper var en nødvendig betingelse for overføring av eiendomsrett.³ Utover 1600-tallet ble overlevering erstattet med et avtaleprinsipp. Det innebar at avtaleinngåelse var avgjørende for vern mot kreditorbeslag.⁴ Brækhus og Hærem etablerte i 1960 en lære om at det bør gjelde et overleveringskrav, i den forstand at overlevering av løsøregjenstanden er nødvendig for å få rettsvern.⁵ Etter Brækhus og Hærem har den etablerte oppfatningen i juridisk teori vært at det gjelder et overleveringskrav.⁶ I nyere tid har Hauge og Salvesen tatt til orde for at det ikke er grunnlag for å konstatere et slikt overleveringskrav.⁷

---

¹ Berg (2021) s. 227.

² NOU 1972: 20 Gjeldsforhandling og konkurs, s. 255.

³ Berg (2021) s. 401.

⁴ Berg (2021) s. 402.

⁵ Brækhus og Hærem (1964) s. 513-514 og Hauge (2016) s. 128-129.

⁶ Hauge (2016) s. 129.

⁷ Marthinussen (2023) s. 247.

I HR-2021-2248-A (Aurstad Maskinutleige) ble spørsmålet om rettsvern for løsørekjøp endelig avklart. Selskapet K.A Aurstad hadde inngått en avtale om salg og tilbakeleie av en maskinpark med søsterselskapet Aurstad Maskinutleige. Maskinparken hadde under overdragelsen vært utplassert på ulike prosjekter, og ble derfor aldri flyttet fra selger K.A. Aurstad sin tomt.⁸ Da K.A. Aurstad gikk konkurs tok konkursboet beslag i maskinparken på bakgrunn av manglende rettsvern.⁹ Aurstad Maskinutleige inngikk forlik med konkursboet, og gikk deretter til søksmål mot advokatfirmaet DLA Piper for mangelfull rådgivning i forbindelse med rettsvernsspørsmålet.¹⁰ Avgjørende for erstatningskravet var om det ved salg av løsøre gjaldt et krav om overlevering eller fratakelse av rådighet.¹¹

Flertallet på fire dommere oppstilte en hovedregel om at "selger må fratas rådigheten" over gjenstanden for å få rettsvern ved overdragelse av løsøre.¹² Betegnelsen rådighetsfratagelse vil derfor bli brukt i denne oppgaven. Videre viste Høyesterett til at det ikke var grunnlag for å gjøre unntak fra denne hovedregelen for avtaler om salg og tilbakeleie.¹³ Høyesterett bemerket at rådighetsfratagelsen ikke må være varig, men retten foretok ingen nærmere analyse av kravet.¹⁴ Det er klart at overlevering vil oppfylle et krav til rådighetsfratagelse, og betegnelsene rådighetsfratagelse og overlevering er derfor noe overlappende. Det problematiske er hvilke andre, mindre omfattende handlinger enn overlevering, som også kan oppfylle kravet til rådighetsfratagelse. I lys av problemstillingen er dermed formålet med oppgaven å redegjøre for *innholdet* i kravet til rådighetsfratagelse for avtaler om salg og tilbakeleie, og de særlige problemstillingene som oppstår ved *midlertidig rådighetsfratagelse*.

---

⁸ HR-2021-2248-A avsnitt 9-11.

⁹ HR-2021-2248-A avsnitt 11.

¹⁰ HR-2021-2248-A avsnitt 12.

¹¹ HR-2021-2248-A avsnitt 1.

¹² HR-2021-2248-A avsnitt 68.

¹³ HR-2021-2248-A avsnitt 68.

¹⁴ HR-2021-2248-A avsnitt 68.

1.2 Hvorfor er rettsvern problematisk for avtaler om salg og tilbakeleie?

Ved tradisjonelle ytelse mot ytelsestransaksjoner vil rettsvern sjeldent by på problemer, fordi rådighetsfratagelsen skjer samtidig med betalingen. Det er først der kjøper forskuddsbetaler, og løsøregjenstanden befinner seg hos selger ved konkursåpning at rettsvern byr på utfordringer.¹⁵ Spørsmålet om rettsvern i avtaler om salg og tilbakeleie står i imidlertid i en særstilling, fordi avtaletypen bygger på en forutsetning om at løsøregjenstanden forblir hos selger, slik at selger under transaksjonen ikke mister rådigheten over løsøregjenstanden. Ved første øyekast stenger derfor kravet til fratagelse av selgers rådighet, for at kjøper i avtaler om salg og tilbakeleie kan få rettsvern. Etter at Aurstad Maskinutleige ble avsagt er det nå sikker rett at rådighetsfratagelsen kan være midlertidig, men det er ikke avklart hvordan kjøper skal gå fram for å oppfylle rettsvernkravet.¹⁶ Avtaler om salg og tilbakeleie kan tjene samfunnsmessige økonomiske behov for å sikre kapital, og det særlig i forbindelse med omorganiseringer.¹⁷ En avklaring av hvordan kjøper kan tilfredsstille kravet til rådighetsfratagelse er dermed ønskelig i et samfunnsøkonomisk perspektiv.

Videre er behovet for en avklaring av gjeldende rett stort, fordi konsekvensene av manglende rettsvern kan være alvorlige for kjøper. At bedrifter og enkeltpersoner går konkurs er ikke en sjelden problemstilling, og bare i 2022 ble det åpnet 5106 konkurser.¹⁸ Ved manglende rettsvern får konkursboet rett til det aktuelle løsøret, og kjøper får kun et dividendekrav på kjøpesummen mot konkursboet. Dette er krav som sjeldent blir realisert, fordi konkursboet ofte ikke har midler til utbetaling av uprioriterte krav etter at bobehandlingen er ferdig.¹⁹ I realiteten risikerer kjøper dermed å tape både løsøret og kjøpesummen. For kjøper i avtaler om salg og tilbakeleie er det derfor av høy aktualitet å vite hvordan vedkommende kan få beskyttelse mot et konkursbeslag.

---

¹⁵ Salvesen (2021a) s. 319.

¹⁶ HR-2021-2248-A avsnitt 68.

¹⁷ HR-2021-2248-A avsnitt 108.

¹⁸ Brønnøysundregistrene, "Statistikk fra Konkursregisteret", Brreg.no, 1. desember 2022, <https://www.brreg.no/produkter-og-tjenester/statistikk/statistikk-fra-konkursregisteret/> (lest: 16.01.2023).

¹⁹ Salvesen (2021a) s. 319.

1.3 Sentrale avklaringer

Rettsvernsreglene utvider konkursboets beslagsrett etter dekningsloven. Konkursboet har rett til beslag i alt som "tilhører skyldneren" ved konkursåpning jf. dekningsloven § 2-2 jf. § 1-4 (3). Et formuesgode som gjennom en endelig, gyldig og reell avtale har blitt solgt fra selger til kjøper, vil falle utenfor vilkåret "tilhører skyldneren" i dekningsloven § 2-2.²⁰ Konkursboet kan imidlertid fortsatt ha beslagsrett til løsøreobjekten dersom kjøper ikke har fått rettsvern. To viktige forutsetninger for denne analysen er dermed at konkursboet ikke har beslagsrett direkte etter dekningsloven § 2-2, og at overdragelsen ikke er omfattet av øvrige beslagsregler som omstøtelsesreglene i dekningsloven kapittel 5.

Oppgavens analyseobjekt er løsøre. Problemstillingen skal derfor ikke behandle realregistrerbart løsøre, som er gjenstander som får rettsvern gjennom en registreringsordning. Dette omfatter skip og luftfartøy.²¹ Hva som er omfattet av betegnelsen løsøre er imidlertid ikke like klart. Løsøre er ikke legaldefinert, men er i teorien definert som "de ytre håndgripelige formuesgoder som ikke er fast eiendom".²² Fast eiendom er legaldefinert i Lov 3. juli 1992 nr. 93 om avhending av fast eiendom (avhendingslova) § 1-1 som "[...] grunn og bygninger, og elles andre innretninger som er varig forbundne med grunnen". En løsøreobjekt er med andre ord ikke permanent festet til grunnen.

Vilkåret "løsøreting" brukes også i Lov 2. juni 1978 nr. 37 om godtroerverv av løsøre (godtroervervsloven) § 1. En definisjon av "løsøreting" etter godtroervervsloven er "fysisk håndgripelige, rørlige ting (møbler, malerier, maskiner, dyr mv.)".²³ Videre brukes betegnelsen "løsøreobjekt" i Lov 20. mai 2005 nr. 28 om straff (straffeloven) § 324. Erling Husabø definerer det strafferettslige begrepet "løsøreobjekt" som "alle slags bevegelige ting, uansett størrelse, art og form".²⁴ Samlet viser definisjonene i juridisk teori at løsøre er et vidt begrep som omfatter en rekke store og små gjenstander.

---

²⁰ Falkanger og Falkanger (2022) s. 750.

²¹ Salvesen (2021a) s. 313.

²² Hauge (2016) s. 16.

²³ Falkanger og Falkanger (2022) s. 707.

²⁴ Erling Johannes Husabø, Karnov Lovkommentar: Straffeloven, note 5 til § 324, Lovdata.no/pro (lest 15. februar 2023).

1.4 Metodiske særtrekk

Hoveddelen av oppgaven i kapittel 3 og 4 består av en rettsdogmatisk analyse av innholdet i kravet til rådighetsfratagelse etter Aurstad Maskinutleige.²⁵ En rettsdogmatisk analyse har som formål å kartlegge gjeldende rett i lys av rettskildene.²⁶ Utgangspunktet for analysen er alminnelig juridisk metodelære, som gir regler for tolkning og vekting av rettskilder.²⁷

Avslutningsvis i kapittel 5 vil det bli gjort en rettspolitisk analyse av hvordan kjøper i en avtale om salg og tilbakeleie *bør* få rettsvern. De metodiske utgangspunktene for den rettspolitiske analysen vil bli gjort rede for i kapittel 5.

Det er særlig tre metodiske særtrekk på formuerettens område som vil påvirke den rettsdogmatiske analysen. For det første er spørsmålet om rettsvern ved løsørekjøp ulovfestet, og det finnes lite autoritative rettskilder på området. En konsekvens er at det er naturlig å se til tilgrensende lovfeste rettsvernsregler i tolkningen av det ulovfestede kravet til rådighetsfratagelse. De lovfestede reglene er relevant, fordi rettsvernsreglene i stor grad bygger på det samme prinsipielle fundamentet om å hindre kreditorsvik.²⁸ Hensynet til en indre koherens mellom rettsvernsreglene står derfor sterkt.²⁹ En forutsetning for å trekke paralleller basert på koherensbetraktninger er at typetilfellene er beslektet, og bygger på de samme hensynene.³⁰ Koherensbetraktninger må imidlertid ikke trekkes for langt bare av hensyn til å sikre en indre sammenheng mellom reglene.³¹ En annen konsekvens av mangel på autoritative kilder er at det er særlig stort rom for en hensynsbasert vurdering av rettsvernkravets innhold.³²

For det andre er det i rettsvernsvurderingen lite rom for å vektlegge konkret rimelighet i det enkelte tilfelle. Dette følger av langvarig rettspraksis. Et eksempel er Rt. 1997 s. 1050 (Momentumdommen), der Høyesterett stod tilbake fra å foreta en utvidende tolkning av lovfestede rettsvernsregler, fordi "rettsvernsreglene gjelder absolutt, slik at det ikke er rom for

---

²⁵ HR-2021-2248-A avsnitt 68.

²⁶ Salvesen (2021a) s. 31.

²⁷ Nygaard (2004) s. 24.

²⁸ Se kapittel 2.

²⁹ Salvesen (2021b) s. 411.

³⁰ Salvesen (2021b) s. 419.

³¹ Salvesen (2021b) s. 428.

³² Lilleholt (2018) s. 305 og Salvesen (2021a) s. 318.

noen vurdering av om reglene i det konkrete tilfellet fører til et rimelig resultat".³³ Denne absolutte tolkningen sikrer en forutsigbar rettsstilstand, der det er et klart skjæringspunkt for når kjøper er beskyttet mot selgers kreditorer.³⁴ Skjæringstidspunktet sikrer også likebehandling av alle selgers usikrede kreditorer.³⁵ Det kan stilles spørsmål om den restriktive tolkningen av *lovfestede rettsvernsregler* skal, og bør, overføres til tolkningen av *ulovfestede rettsvernsregler*. I Aurstad Maskinutleige bruker imidlertid Høyesterett denne restriktive holdningen som grunnlag for sin analyse av det ulovfestede rettsvernskravet. Dermed er det sikker rett at det ikke er rom for konkret rimelighet i tolkningen av kravet til rådighetsfratagelse.

Det siste metodiske særtrekket er at rettsvern tidligere ikke var skilt ut som eget spørsmål, men inngikk i en vurdering av om eiendomsretten hadde gått over fra selger til kjøper. I dag er imidlertid rettsvern et separat spørsmål. Årsaken er at det tidligere var et substansielt perspektiv på eiendomsrettens overgang. Det innebar at eiendomsretten og alle dens beføyelser gikk samlet over på kjøper. Med andre ord var det et samlet skjæringstidspunkt overfor alle parter og tredjemenn.³⁶ I dag har vi et funksjonelt perspektiv der eiendomsrett er definert som "[...] en sum av beføyelser (funksjoner)".³⁷ Under det funksjonelle eiendomsbegrepet skjer overføring av eiendomsretten gradvis, noe som gir ulike skjæringstidspunkt for selger og tredjemenn.³⁸ Den absolutte tolkningen av rettsvernsreglene, som nevnt i avsnittet over, er rimelig ved slik fragmentering av eiendomsrettens overgang, for å hindre at partene i en transaksjon kan foreta endringer som påvirker en tredjemanns rettsstilling.³⁹

I lys av nevnte metodiske særtrekk vil tilgrensende lovfestede rettsvernsregler, rettspraksis og hensyn få stor vekt i analysen. I tolkningen av eldre rettspraksis må en imidlertid være oppmerksom på skillet mellom det substansielle og det funksjonelle eiendomsbegrepet, da dette vil påvirke dommens prejudikatsverdi. Videre vil det heller ikke være rom for å vektlegge hva som er rimelig i en konkret situasjon.

---

³³ Rt. 1997 s. 1050 s. 1054.

³⁴ Hauge (2016) s. 25-26.

³⁵ Hauge (2016) s. 33.

³⁶ Berg (2021) s. 399, Hauge (2016) s. 58 og Lilleholt (2018) s. 51.

³⁷ Falkanger og Falkanger (2022) s. 78.

³⁸ Falkanger og Falkanger (2022) s. 78.

³⁹ Baldersheim (2012) s. 145.

1.5 Den videre fremstillingen

Kapittel 2 vil gjøre rede for de legislative hensyn som ligger til grunn for rettsvernskravet. En redegjørelse av hensynene er viktig, fordi de har stor plass i tolkningen av kravet til rådhetsfratagelse. Deretter vil kapittel 3 redegjøre for innholdet i kravet til rådhetsfratagelse. Formålet med kapittel 3 er å analysere hvilke handlemåter som kan oppfylle selve rådhetsfratagelsen i avtaler om salg og tilbakeleie. De problemstillingene som oppstår i relasjon til den midlertidige rådhetsfratagelsen vil bli analysert nærmere i kapittel 4. På bakgrunn av analysen gjort i kapittel 3 og 4, blir spørsmålet i kapittel 5 om hvordan kjøper i en avtale om salg og tilbakeleie *bør* få rettsvern

2 Legislative hensyn

2.1 Hensyn som begrunner rettsvernkravet

Det bærende hensynet bak rettsvernsreglene er å forhindre kreditorsvik.⁴⁰ Risikoen for kreditorsvik foreligger typisk når skyldner har dårlig økonomi, og det er stor pågang fra skyldners kreditorer. Da har skyldner et incentiv til å verne om egne interesser, ved å selge eiendeler til enkelte kreditorer, eller på andre måter unndra midler fra et konkursbeslag.⁴¹ Rettsvernsakten bidrar til å forhindre kreditorsviket ved å gjøre transaksjonen notorisk og sikre transaksjonens publisitet. Publisitet innebærer at transaksjonen blir synlig for selgers øvrige kreditorer slik at de, hvis det er nødvendig, kan begjære utlegg eller konkurs tidsnok.⁴² Notoritet innebærer at transaksjonen skal være objektivt kontrollerbar.⁴³ Med andre ord skal notoritet sikre at transaksjonen kan etterprøves, uavhengig av hva de involverte partene hevder.⁴⁴

Definisjonen av notoritet sier ingenting om hva notoriteten skal knytte seg til, herunder om det skal være notoritet over transaksjonens innhold og/eller tidspunktet for transaksjonen. I HR-2017-33-A (Forusstranda) var spørsmålet om kjøper hadde fått rettsvern for overdragelse av fast eiendom. Retten viste til at "Det er [...] nødvendig å kreve sikker dokumentasjon for de disposisjonene som er foretatt, blant annet når det gjelder innhold og tidspunkt for disposisjonen".⁴⁵ Høyesterett viser med andre ord at både innholdet og tidspunktet for transaksjonen skal kunne etterprøves gjennom rettsvernsakten. En viktig nyanse er at det i norsk rett ikke er et generelt notoritetskrav ved transaksjonen. Notoriteten skal sikres utelukkende gjennom den foreskrevne rettsvernsakten. Som resultat kan en kjøpers rett til en konkret løsøreobjekt bortfalle grunnet et konkursbeslag, dersom den angitte rettsvernsakten ikke er gjennomført, selv om både transaksjonens innhold og tidspunktet for den på andre måter kan etterprøves.⁴⁶

---

⁴⁰ HR-2021-2248-A avsnitt 49.

⁴¹ Berg (2021) s. 228.

⁴² HR-2021-2248-A avsnitt 49.

⁴³ HR-2021-2248-A avsnitt 49.

⁴⁴ Berg (2021) s. 230-231.

⁴⁵ HR-2017-33-A avsnitt 31.

⁴⁶ Falkanger og Falkanger (2022) s. 760.

Hensynet til notoritet må balanseres mot hensynet til et effektivt omsetningsliv. Årsaken er at rettsvernsreglene ikke må være så omfattende at de utgjør et hinder mot ivaretagelse av økonomiske interesser.⁴⁷ Lilleholt begrunner dette med at "samtidig som ein skal motverke kreditorsvik, bør ein ikkje hindre økonomiske disposisjonar som har gode grunnar for seg".⁴⁸ Hensynet til effektivt omsetningsliv er særlig relevant i tolkningen av rettsvern ved avtaler om salg og tilbakeleie, fordi avtaletypen har klare samfunnsøkonomiske gevinster.⁴⁹

De nevnte hensyn er bestemmende for rettsvernskravets rekkevidde.⁵⁰ Hensynene vil derfor være relevant i tolkningen av innholdet i kravet til rådighetsfratagelse under kapittel 3, og særlig i tolkningen av hvilke krav som stilles til en midlertidig rådighetsfratagelse under kapittel 4. Hensynene er også relevant i den rettspolitiske vurderingen av hvordan rettsvern ved avtaler om salg og tilbakeleie bør oppnås i kapittel 5.

---

⁴⁷ Hauge (2016) s. 27.

⁴⁸ Lilleholt (2000) s. 52.

⁴⁹ Se delkapittel 1.2.

⁵⁰ Lilleholt (2018) s. 305.

3 Kravet til rådighetsfratagelse

3.1 Innledning

For å finne ut hva som kreves for at en kjøper i avtaler om salg og tilbakeleie av løsøre kan få rettsvern, er det først nødvendig å undersøke hva som ligger i kravet om at "selger må fratas rådigheten" etter Aurstad Maskinutleige.⁵¹ Det er ikke åpenbart ut fra ordlyden hva som ligger i et slikt krav om rådighetsfratagelse. Som resultat er det vanskelig for kjøper i en avtale om salg og tilbakeleie å vite hvordan vedkommende skal gå frem for å få rettsvern for eiendomsoverdragelsen. Formålet med dette delkapittelet er derfor å redegjøre for det nærmere innholdet i kravet til rådighetsfratagelse.

Analysen under dette delkapittelet foretas med sikte på rådighetsfratagelse spesifikt for avtaler om salg og tilbakeleie. Spørsmålet om når rettsvern kan oppnås gjennom unntak fra kravet til rådighetsfratagelse vil derfor ikke bli behandlet. I Aurstad Maskinutleige åpnet Høyesterett for at det kan gjøres unntak fra kravet til rådighetsfratagelse etter interesselæren og ved større tilvirkningskontrakter.⁵² Retten åpnet også unntak for kontraktstyper der faren for kreditorssvik er lav, og gode grunner taler for løsningen.⁵³ Interesselæren innebærer at leveringsklare gjenstander som står hos selger utelukkende i kjøpers interesse ved konkursåpning får rettsvern.⁵⁴ For avtaler om salg og tilbakeleie konkluderte Høyesterett med at det ikke var grunnlag for å gjøre unntak fra kravet til rådighetsfratagelse, hverken etter interesselæren eller andre unntak.⁵⁵ Løsningen er i tråd med gjeldende rett, ettersom løsøregjenstanden i avtaler om salg og tilbakeleie vil stå hos selger i *både* kjøper og selgers interesse på grunn av tilbakeleieavtalen.

---

⁵¹ HR-2021-2248-A avsnitt 68.

⁵² HR-2021-2248-A avsnitt 61.

⁵³ HR-2021-2248-A avsnitt 68.

⁵⁴ Berg (2021) s. 435.

⁵⁵ HR-2021-2248-A avsnitt 68-71.

3.2 Er det krav om fysisk rådighetsfratagelse?

Flertallet i Aurstad Maskinutleige er av den oppfatning at "selger må fratas rådigheten" for å få rettsvern, men retten oppstiller ikke et uttrykkelig krav til fysisk rådighetsfratagelse.⁵⁶ Et spørsmål er derfor om kravet til rådighetsfratagelse innebærer fratagelse av selgers fysiske rådighet over løsøreobjekten, eller om fratagelse av rettslig rådighet er tilstrekkelig.

Høyesteretts henvisning til at "selger må fratas rådigheten" taler for at løsøret må bli tatt bort fra selger, slik at vedkommende ikke kan disponere over gjenstanden som en eier. Det å miste mulighet til å disponere over gjenstanden som en eier, innebærer tap av både rettslig og fysisk rådighet. Denne tolkningen støttes av ordboksdefinisjonen, der rådighet er definert som "det å kunne disponere over".⁵⁷ Ordlyden anvendt av flertallet i Aurstad Maskinutleige taler dermed tungtveiende i retning for at selger må miste fysisk rådighet over løsøreobjekten.

Støtte for at det kreves tap av selgers fysiske rådighet følger av den historiske grensedragningen mellom avtaleprinsippet og overleveringsprinsippet.⁵⁸ Hvis fratagelse av rettslig rådighet er tilstrekkelig vil rettsvern oppnås ved avtaleinngåelse, fordi selger på dette tidspunktet mister retten til å selge, pantsette eller bruke løsøreobjekten. I praksis vil det være et avtaleprinsipp. En nærliggende tolkning av Aurstad Maskinutleige er at et slikt avtaleprinsipp ble forkastet, til fordel for et krav om fratagelse av rådighet. For at det skal være en realitetsforskjell mellom avtaleprinsippet og fratagelse av rådighet, må derfor fratagelse av rådighet innebære fysisk rådighet, og ikke bare rettslig rådighet.

Hensynet til notoritet trekker i likhet med Aurstad Maskinutleige i retning av at kravet innebærer fratagelse av selgers fysiske rådighet. Hvis ikke kravet innebærer fratagelse av fysisk rådighet over løsøreobjekten, men bare fratagelse av rettslig rådighet, vil det være lettere for selger å omgå regelverket. For eksempel ved å anføre at en transaksjon skjedde før konkursåpningen. Dette vil være en vanskelig anførsel å etterprøve, fordi avtalen kan tilbakedateres. Dersom selger mister fysisk rådighet vil det imidlertid være synlig at det har skjedd en transaksjon, og at transaksjonen omfatter den aktuelle gjenstanden som ikke befinner seg hos selger.

---

⁵⁶ HR-2021-2248-A avsnitt 68.

⁵⁷ Språkrådet og Universitetet i Bergen, *Bokmålsordboka*, <https://ordbokene.no/bm/49487> (lest 01.02.2023).

⁵⁸ Se delkapittel 1.1.

Hensynet til publisitet taler også for at kravet innebærer fratagelse av fysisk rådighet. Dersom det ikke kreves fratagelse av fysisk rådighet vil det være vanskelig, kanskje til og med umulig, for selgers øvrige kreditorer å ha kontroll på hvilke gjenstander som inngår i selgers formue. Selger kan i realiteten ha solgt løsøre-gjenstander uten at det er synlig, fordi gjenstandene forblir hos selger gjennom hele transaksjonen. Selgers øvrige kreditorer kan i slike tilfeller få en ubehagelig overraskelse om at gjenstandene er solgt.⁵⁹

I mangel på autoritative rettskilder som behandler spørsmålet er det relevant å se til lovbestemmelser som bruker betegnelsen rådighet, besittelse eller lignende formuleringer.⁶⁰ Noen eksempler er Lov 13. mai 1988 nr. 27 om kjøp (kjøpsloven) § 6 og § 7, Lov 8. februar 1980 nr. 2 om pant (panteloven – pantel.) § 3-2 (2), dekningsloven § 7-2 og § 5-2, godtroervervsloven § 1 nr. 1 eller straffeloven § 321. Overføringsverdien av blant annet straffelovens bestemmelse er etter mitt syn begrenset, ettersom bestemmelsen regulerer eiendomsrettens overgang inter partes. Av nevnte bestemmelser er det derfor pantelovens regler om håndpant som er mest nærliggende, ettersom bestemmelsen spesifikt regulerer rettsvern. I tillegg har håndpant likhetstrekk med omsetningsserverv ved avtaler om salg og tilbakeleie.

Det avgjørende for rettsvern etter panteloven er at "[...] eieren ikke selv har hånd om det." jf. panteloven § 3-2 (2) 1 pkt. En naturlig språklig forståelse av at "eieren ikke selv har hånd om det" er at pantsetter rent faktisk ikke har tilgang til gjenstanden, herunder at pantsetter er fratatt *fysisk* tilgang til gjenstanden. Vilkåret "hånd om det" har dermed en utpreget fysisk komponent. Overført til kravet til rådighetsfratagelse, taler dette for at kravet innebærer fratagelse av selgers fysiske rådighet over løsøre-gjenstanden.

Spørsmålet er om det er relevant å trekke koherensbetraktninger mellom panteloven § 3-2 (2) og kravet til rådighetsfratagelse. Dette beror på de faktiske likhetene mellom håndpantsettelse og omsetningsserverv, samt de underliggende hensynene bak reglene.⁶¹

---

⁵⁹ Haraldsen (2002) s. 305.

⁶⁰ Se delkapittel 1.4.

⁶¹ Se delkapittel 1.4.

Det er store faktiske likheter mellom håndpantsettelse av løsøre og omsetningsserverv ved salg og tilbakeleie, ettersom pantsetter og selger får en kreditt fra henholdsvis pantlover og kjøper. En avtale om salg og tilbakeleie kan også fremstå som omgåelse av panteloven § 3-2 (2), fordi selger, i motsetning til pantsetter, ikke blir fratatt fysisk rådighet over gjenstanden. På grunn av dette har det i teorien blitt argumentert for like rettsvernsregler for håndpantsettelse og omsetningsserverv. Hensikten med parallelle regler er følgelig å redusere mulighetene for omgåelse av håndpantregelens krav om fratagelse selgers av fysisk rådighet over løsøret.⁶² Parallelle regler er også retts teknisk ønskelig, ettersom grensedragningen mellom det som reelt er omsetningsserverv og reelt er pantsettelse får mindre betydning for konkursboets beslagsrett ved like rettsvernsregler.⁶³

I teorien har enkelte teoretikere fremhevet at risikoen for omgåelse av håndpantregelen ikke er særlig stor, og at det ikke kan trekkes koherensbetraktninger mellom håndpantregelen og omsetningsserverv på det grunnlag.⁶⁴ Andre argumenter for at det ikke er adgang til å trekke koherensbetraktninger er at formålene bak bestemmelsene er ulike. Formålet med panteloven § 3-2 (2) er å redusere adgangen til å pantsette løsøregjenstander.⁶⁵ Dette skiller seg klart fra formålet med rettsvernsreglene, som er å sikre notoritet for å hindre kreditorsvik.⁶⁶ Hensynene bak reglene er avgjørende for om det er rom for koherensbetraktninger. Derfor kan denne forskjellen i formål, tale for at det ikke er grunnlag for koherensbetraktninger mellom håndpantsettelse og omsetningsserverv.⁶⁷

Selv om det kan argumenteres for at risikoen for omgåelse av panteloven § 3-2 (2) er lav, vil det imidlertid fortsatt være en viss omgåelsesrisiko. Hensynet til å hindre kreditorsvik støtter derfor at det bør være parallelle regler mellom håndpantsettelse og omsetningsserverv. Denne fremgangsmåten finner også støtte i Aurstad Maskinutleie der Høyesterett ga uttrykk for at panteloven § 3-2 (2) var av relevans i tolkningen av den ulovfestede regelen.⁶⁸ Samlet er dermed panteloven § 3-2 (2) relevant i tolkningen.

---

⁶² Berg (1999) s. 17 og Andenæs (2009) s. 260-261.

⁶³ Berg (1999) s. 17.

⁶⁴ Salvesen (2021a) s. 332-333.

⁶⁵ Marthinussen (2023) s. 249.

⁶⁶ Se delkapittel 2.1.

⁶⁷ Marthinussen (2023) s. 250.

⁶⁸ HR-2021-2248-A avsnitt 54 og 66.

Konklusjonen basert på Høyesteretts behandling i Aurstad Maskinutleige, er at det kreves fratagelse av selgers fysiske rådighet av løsøreobjekten for å oppfylle kravet til rådighetsfratagelse, og dermed for å få rettsvern. Denne løsningen støttes både av hensynet til notoritet og publisitet, som er avgjørende for å hindre kreditorsvik, og av panteloven § 3-2.

3.3 Er det tilstrekkelig at selger mister rådigheten?

Det neste som må vurderes er om det er tilstrekkelig at selger mister rådighet over løsøreobjekten, eller om kjøper også må få rådighet over den samme gjenstanden. I Aurstad Maskinutleige sier Høyesterett uttrykkelig at det er tilstrekkelig at "selger [...] fratras rådigheten".⁶⁹ Uttalelsen etterlater ikke mye rom for tolkningstvil, og henviser klart til at det avgjørende for kjøpers rettsvern er at selger mister rådighet over løsøreobjekten. Dette er et tungtveiende argument i retning av at det er tilstrekkelig at selger mister rådigheten over løsøret. Det må foreligge avgjørende holdepunkter for det motsatte, for å fravike dette klare utgangspunktet.

Den rådende oppfatning i juridisk teori har også vært at det er tilstrekkelig at selger mister rådighet over løsøreobjekten. Berg skriver at "Det må i alle fall vera tilstrekkeleg at seljaren blir fråteken det fysiske rådveldet over lausøyret. Det er *ikkje* nødvendig at kjøparen også får tingen *i hende*".⁷⁰ Også Lilleholt understreker at "[...] synest det vanskeleg å krevje *meir* enn fråtaking av innehavinga".⁷¹ Marthinussen på sin side viser til at "[...] utgangspunktet i norsk rett er at en erverver må få løsøret overlevert til seg for å være beskyttet mot beslag fra avhenderens kreditorer" (min markering).⁷² Nærliggende tolkning er at overlevering til kjøper bare er et utgangspunkt, og ikke et absolutt krav for rettsvern. Dette støttes av at Marthinussen viser til avsnitt 61-62 i Aurstad Maskinutleige, der det fremgår at rettsvern også kan oppnås ved at selger på andre måter fratras rådigheten over løsøreobjekten.⁷³ Juridisk teori støtter dermed utgangspunktet etter Aurstad Maskinutleige, om at det er tilstrekkelig at selger mister fysisk rådighet over løsøret.

---

⁶⁹ HR-2021-2248-A avsnitt 68.

⁷⁰ Berg (2021) s. 427-428.

⁷¹ Lilleholt (2018) s. 301.

⁷² Marthinussen (2023) s. 247.

⁷³ Marthinussen (2023) s. 248.

At det er tilstrekkelig at selger fratras rådigheten over gjenstanden er også i tråd med notoritetshensynet. Lilleholt skriver at "Føremålet med eit eventuelt vilkår om rettsvernsakt er å skapa notoritet over rettsstiftinga, og det oppnår vi alt med å ta innehavinga frå avhendaren" (min markering).⁷⁴ Tap av selgers fysiske rådighet skaper altså et skjæringspunkt der det er tydelig at det har skjedd en transaksjon, og hvilken gjenstand transaksjonen gjelder. Det vil si at transaksjonen blir etterprøvbar når selger mister rådighet over løsøregjenstanden, og denne notoriteten er ikke avhengig av at kjøper også får rådighet over samme gjenstand.

Også hensynet til publisitet taler for en løsning der fratagelse av selgers rådighet over løsøregjenstanden er tilstrekkelig. Det er fordi det er enklere for selgers kreditorer å ha oversikt over hvilke gjenstander som inngår i *selgers* rettssfære, enn hva som inngår i *kjøpers* rettssfære.

Slutningen fra Aurstad Maskinutleige støttes også av panteloven § 3-2 (2). Panteloven § 3-2 (2) er som nevnt i delkapittel 3.2 relevant i tolkningen av rettsvern ved løsørekjøp, av hensyn til koherens i regelverket.⁷⁵ Etter panteloven er det sentrale at "[...] eieren ikke selv har hånd om det." jf. § 3-2 (2) 1. pkt. Ordlyden henviser klart til at det avgjørende for rettsvern er tap av eiers rådighet, og ikke at panthaver også får fysisk besittelse. I teorien er bestemmelsen også tolket slik at det er tilstrekkelig med rådighetsfratagelse fra pantsetter.⁷⁶ Det kreves med andre ord ikke at panthaver også får rådighet over løsøregjenstanden etter panteloven § 3-2 (2) 1. pkt.

På den andre siden taler godtroervervsloven § 1 for at det også må stilles krav om at kjøper får rådighet over løsøregjenstanden. Bestemmelsen regulerer godtroerverv av rettigheter til en løsøregjenstand. Det vil si hvordan avtaleerverver kan utslette eldre kolliderende rettigheter i løsøret. Et vilkår for godtroerverv er at gjenstanden er "overlevert" fra selger jf. godtroervervsloven § 1. Ordlyden av "overlevert" taler for at kjøper må få besittelse av gjenstanden. Det er noe uenighet i teorien, men det er flere teoretikere som tar til orde for at vilkåret "overlevert" krever rådighetsoverføring fra selger til kjøper, i den forstand at kjøper

---

⁷⁴ Lilleholt (2018) s. 301-302.

⁷⁵ Se delkapittel 1.4.

⁷⁶ Hauge (2016) s. 88.

får fysisk rådighet over gjenstanden.⁷⁷ Det kan likevel stilles spørsmål om hvorvidt godtroervervsloven § 1 er relevant i tolkningen av kravet til rådighetsfratagelse.

Spørsmålet om godtroervervsloven § 1 er relevant beror på om det er koherens mellom godtroerverv av løssøre og rettsvern ved løssørekjøp.⁷⁸ En avgjørende forskjell er at vilkåret i godtroervervsloven er en sikringsakt som gir kjøper rett til å utslette eldre rettigheter i løssøret. Rettsvernsreglene gir imidlertid beskyttelse mot at en kreditor senere skal ha mulighet til å utslette kjøpers rettighet i løssøret. Det er rimelig at det er høyere terskel for å utslette andres eldre rettigheter etter godtroervervsloven, enn for å få beskyttelse mot yngre kreditorbeslag etter rettsvernsreglene. Denne forskjellen gjør at godtroervervsloven får svært begrenset vekt når det gjelder spørsmålet om rettsvern.

Til tross for enkelte argumenter som tilsier at kjøper må få rådigheten over løssøregjenstanden, må det avgjørende være avklaringen i Aurstad Maskinutleige. Løsningen er som vist også i samsvar med det som er lagt til grunn etter hensynet til notoritet, publisitet og panteloven § 3-2 (2). Oppsummert er det dermed tilstrekkelig at selger i avtaler om salg og tilbakeleie mister fysisk rådighet over løssøregjenstanden for å få rettsvern. På bakgrunn av de gjennomgåtte rettskildene kan det ikke etableres et krav om at kjøper samtidig må få rådigheten over løssøregjenstanden. I praksis vil det bety at dersom løssøregjenstanden fjernes fra selgers fysiske rådighet, og overleveres til en uavhengig tredjepart, vil dette oppfylle kravet til rådighetsfratagelse.

3.4 Hva kreves for at selgeren skal miste fysisk rådighet over løssøret?

3.4.1 Det nærmere innholdet i kravet til rådighetsfratagelse

Som vist i delkapittel 3.2 og 3.3 innebærer kravet til rådighetsfratagelse at selger må miste den fysiske rådigheten over løssøret. Formålet med dette delkapittelet er å konkretisere hvilke handlemåter dette innebærer. Det er klart at tradisjonell overlevering vil tilfredsstillende et krav til fratagelse av selgers fysiske rådighet, slik at disposisjonen får rettsvern. Overlevering er

---

⁷⁷ Falkanger og Falkanger (2022) s. 710 og Lilleholt (2018) s. 230-231.

⁷⁸ Se delkapittel 1.4.

med andre ord tilstrekkelig for å få rettsvern, men spørsmålet er om også andre mindre omfattende handlemåter kan oppfylle kravet til tap av selgers fysiske rådighet.

For å gjøre rede for hvilke handlemåter som fører til tap av selgers fysiske rådighet vil det nærmere innholdet i kravet bli analysert. Deretter er spørsmålet om det er mulig å oppfylle kravet til fratagelse av selgers fysiske rådighet slik at kjøper får rettsvern gjennom (1) fysisk markering på løsøret, (2) overlevering av nøkkel til rom hvor løsøret oppbevares, (3) overlevering av nøkkel til selve løsøret og (4) notifikasjon til uavhengig tredjepart som sitter med løsøret forut for transaksjonen.

Det er lite rettspraksis som redegjør for spørsmålet om hvordan selger kan miste fysisk rådighet over løsøret. Relevante dommer er Rt. 1878 s. 412 (Møbelkjøpdommen), Rt. 1910 s. 231 (Kudommen) og Rt. 1912 s. 263 (Jernskrapdommen). Dommene tas tradisjonelt til inntekt for et krav om overlevering for gyldig eiendomsoverdragelse.⁷⁹ Avgjørelsene sier imidlertid ingenting om det konkrete innholdet i kravet til rådighetsfratagelse, fordi de ble avsagt under det substansielle eiendomsbegrepet.⁸⁰ Det vil si at retten ikke vurderte et spørsmål om rettsvern, men et spørsmål om eiendomsrettens overgang.⁸¹ Prejudikatsverdien av dommene er derfor begrenset. Vekten svekkes ytterligere av at dommene er mellom 110 til 145 år gamle, og de drøfter ikke de hensyn som ligger til grunn for kreditorvernet i dag, nemlig hensynet til notoritet.⁸²

Ved fastsettelsen av innholdet i kravet til tap av selgers fysiske rådighet kan det likevel utledes relevante bidrag fra Rt. 1878 s. 412. Spørsmålet i dommen var om det forelå gyldig salg av innbo ved avtale om salg og tilbakeleie. Overlevering ble gjennomført ved at innboet ble låst inn på et annet rom i leiligheten som selger leide, nøkkelen til rommet ble overlevert til en tredjepart og påfølgende dag ble møblene tilbakeført.⁸³ Høyesterett konkluderte med at overleveringen fremstod som en ubetydelig formalitet, fordi møblene fortsatt stod til selgers disposisjon.⁸⁴ En nærliggende tolkning av Rt. 1878 s. 412 er at det må være et reelt tap av

---

⁷⁹ Salvesen (2021a) s. 327.

⁸⁰ Salvesen (2021a) s. 328.

⁸¹ Se delkapittel 1.4.

⁸² Salvesen (2021a) s. 328.

⁸³ Rt. 1878 s. 412 s. 412.

⁸⁴ Rt. 1878 s. 412 s. 413-414.

fysisk rådighet for å oppnå rettsvern. Kravet til rådighetsfratagelse er derfor ikke oppfylt om selger i realiteten fortsatt har mulighet til å disponere og kontrollere gjenstanden som en eier.

Juridisk teori har i begrenset grad gjort rede for hva som kreves for at selgeren skal miste fysisk rådighet. Dette kommer trolig av at de fleste bøker, artikler og avhandlinger i teorien er fra tiden før Aurstad Maskinutleige ble avsagt, og det sentrale spørsmålet da var om det i det hele tatt gjaldt et krav om rådighetsfratagelse. Den rådende oppfatningen er imidlertid at handlinger som fører til "[...] rådighetstap hos selger, i form av fratagelse av selgers fysiske kontroll over løsøre" er tilstrekkelig for at selger skal miste rådighet over løsøret.⁸⁵ Juridisk teori støtter dermed oppunder utgangspunktet lagt til grunn i Rt. 1878 s. 412, om at tap av selgers fysiske rådighet over løsøregjenstanden innebærer at selger reelt må miste muligheten til å disponere over gjenstanden.

3.4.2 Fysisk markering på løsøret

Det første spørsmålet er om fysisk markering på løsøregjenstanden, for eksempel ved bruk av klistremerker, er tilstrekkelig for å frata selgers fysiske rådighet over løsøret. Handlemåten gir et ytre inntrykk av eierskap, noe som kan tilsi at det er tilstrekkelig for å oppfylle kravet til rådighetsfratagelse. I lys av Rt. 1878 s. 412 er imidlertid slik fysisk markering utilstrekkelig, fordi selger fortsatt har mulighet til å disponere over gjenstanden. Det skjer med andre ord ingen reell rådighetsfratagelse. Mindretallet i Aurstad Maskinutleige viste også til at ytre markering ved bruk av klistremerker ikke er tilstrekkelig for å få rettsvern.⁸⁶ Mindretallets uttalelser er imidlertid av begrenset vekt.

Slik fysisk markering på løsøregjenstanden er heller ikke tilstrekkelig i lys av hensynet til notoritet, fordi selger ved denne handlemåten enkelt kan unndra løsøret fra kreditorbeslag. For eksempel ved å feste klistremerker på gjenstanden, og hevde at kjøper har fått rettsvern. Omgåelsesrisikoen er med andre ord stor ved slike handlemåter. Konklusjonen er at fysisk markering på løsøret ikke oppfyller kravet til fratagelse av selgers fysiske rådighet.

---

⁸⁵ Salvesen (2021a) s. 323 med videre henvisninger til Hauge (2016) s. 88-89, Berg (1999) s. 16-17, Falkanger og Falkanger (2016) s. 766 og Lilleholt (2018) s. 308.

⁸⁶ HR-2021-2248-A avsnitt 92.

3.4.3 Overlevering av nøkkel til rom hvor løsøret oppbevares

Det neste spørsmålet er om overlevering av nøkkel til rom hvor løsøregjenstanden oppbevares, er tilstrekkelig for å frata selger fysisk rådighet over løsøret. Faktum i den omtalte Rt. 1878 s. 412 er noe likt med dette typetilfellet, ettersom det skjedde en overlevering av nøkkel til rom hvor møblene ble oppbevart. Dommen vurderte ikke et spørsmål om rettsvern, men et spørsmål om *overføring av eiendomsrett*.⁸⁷ Derfor er det ikke grunnlag for å si at overlevering av nøkkel til rom er utilstrekkelig for å få *rettsvern*.⁸⁸ Dommen gir likevel grunnlag for å kreve en reell fratagelse av selgers fysiske rådighet. Overlevering av nøkkel til rom hvor løsøret oppbevares kan derfor være tilstrekkelig, forutsatt at innlåsing fører til at selger reelt mister mulighetene til å disponere over gjenstanden. Dette trekker svakt i retning for at overlevering av nøkkel til rom hvor løsøret oppbevares er tilstrekkelig for å få rettsvern.

Panteloven § 3-2 (2) taler også for at overlevering av nøkkel til rom hvor løsøret oppbevares er tilstrekkelig for å få rettsvern. Som vist i delkapittel 3.2 er det av hensyn til koherens relevant å se til panteloven § 3-2 (2) i tolkningen. Det følger av panteloven at "Likt med overlevering av selve pantet regnes overlevering av nøkkel til rom hvor pantet oppbevares" (min markering) jf. pantel. § 3-2 (2) 2. pkt. Det er liten tvil etter ordlyden av "overlevering av nøkkel til rom hvor pantet oppbevares" at innlåsing av løsøret, for deretter å overlevere nøkkelen til rommet er tilstrekkelig for å få rettsvern. Dette kalles for nøkkelpant. Etter forarbeidene er imidlertid handlingen betinget av pantsetter ikke har duplikatnøkkel til rommet.⁸⁹

Overført til spørsmålet om rettsvern ved løsørekjøp fremstår det i lys av nevnte rettskilder som en lite kontroversiell konklusjon at innlåsing av løsøret og overlevering av nøkkelen til rommet, er tilstrekkelig for å oppfylle kravet fratagelse av selgers fysiske rådighet over løsøret. Handlingen er følgelig tilstrekkelig for å få rettsvern.

---

⁸⁷ Se delkapittel 3.4.1.

⁸⁸ Se delkapittel 1.4.

⁸⁹ Ot.prp. nr. 39 (1977-1978) Om pantelov, s. 42.

3.4.4 Overlevering av nøkkel til selve løsøret

Det tredje spørsmålet er om overlevering av nøkler til løsøregjenstanden kan tilfredsstillende kravet til tap av selgers fysiske rådighet. Dette er et praktisk handlingsalternativ for større maskiner som det er vanskelig å låse inn i et rom. Det er lite rettskilder som uttaler seg direkte om spørsmålet, men mindretallet i Aurstad Maskinutleige la til grunn at overlevering av nøkkel til løsøret er tilstrekkelig for rettsvern.⁹⁰ Tatt i betraktning at mindretallets uttalelser har begrenset vekt, trekker dette svakt i retning av at overlevering av nøkkel til selve løsøret er tilstrekkelig for å få rettsvern.

Etter panteloven kan rettsvern oppnås ved "[...] overlevering av nøkkel til rom hvor pantet oppbevares eller lignende tiltak som fører til at eieren taper rådigheten over pantet" (min markering) jf. pantel. § 3-2 (2) 2. pkt. En naturlig språklig forståelse av "lignende tiltak som fører til at eieren taper rådigheten over pantet" taler for at handlemåten ikke er sentralt, men at det avgjørende er at pantsetter ikke lenger kan bruke gjenstanden som en eier. Ordlyden åpner dermed for at overlevering av nøkler til løsøret er tilstrekkelig for å få rettsvern. Forarbeidene støtter denne ordlydstolkningen ved å vise til at det avgjørende er at pantsetter ikke kan råde over løsøregjenstanden selvstendig.⁹¹

I juridisk teori er det noe delte meninger om overlevering av nøkkel til løsøregjenstanden er tilstrekkelig for å få rettsvern etter panteloven § 3-2 (2) 2. pkt. Berg argumenterer for at det avgjørende er frataking av fysisk kontroll, og at dette vil omfatte "[...] overlevering av bilnøklar eller nøklar til anna låsbart maskineri, eller av ein vital del av maskineriet som eigaren ikkje har moglegheit til å erstatte".⁹² Skoghøy tar imidlertid til orde for at bestemmelsen krever fysisk innelukking av løsøret.⁹³ Etter Skoghøy sin forståelse vil vilkåret "lignende tiltak som fører til at eieren taper rådigheten over pantet" i realiteten ha samme innhold som alternativet om nøkkelpant, fordi også dette vilkåret sikter til fysisk innelukking av selve løsøret. Ordlyden av "eller lignende tiltak" viser imidlertid at dette er et alternativt vilkår til nøkkelpant jf. panteloven § 3-2 (2) 2. pkt. Tolkningen til Berg er derfor mest nærliggende. En forsvarlig konklusjon er at overlevering av nøkkel til pantet er tilstrekkelig for å få rettsvern ved håndpantsettelse etter panteloven § 3-2 (2) 2. pkt.

---

⁹⁰ HR-2021-2248-A avsnitt 90.

⁹¹ NUT 1970: 20 Rådsegn 8 Om pant, s. 111.

⁹² Berg (2021) s. 390.

⁹³ Skoghøy (2021) s. 193.

Overført til spørsmålet om rettsvern ved løsørekjøp er konklusjonen at overlevering av nøkkel til løsøret er tilstrekkelig for å tilfredsstillere kravet til tap av selgers fysiske rådighet over løsøret. Handlingen gir derfor kjøper rettsvern.

3.4.5 Notifikasjon til uavhengig tredjepart som sitter med løsøret

Det siste spørsmålet er om selger kan miste fysisk rådighet over løsøret gjennom notifikasjon til uavhengig tredjepart som sitter med tingen forut for transaksjonen. Mulighet for notifikasjon kan leses ut fra Borgarting lagmannsretts dom, LB-2020-27303 (Et Hjerte Av Gull), som gjaldt spørsmål om kjøper, foreningen Et Hjerte Av Gull, hadde fått rettsvern for kjøp av biler. Lagmannsretten uttalte at rettsvern kan oppnås ved overlevering eller "[...] dersom en selvstendig tredjeperson som sitter med tingen, får melding om at han heretter skal sitte med tingen for kjøperen, og ikke lenger har rett til å utlevere tingen til selgeren".⁹⁴ Lagmannsretten konkluderte med at rettsvern var oppnådd ved overlevering, og uttalelsene om notifikasjon var dermed et obiter dictum. Likevel trekker avgjørelsen svakt i retning av at notifikasjon er tilstrekkelig for å frata selgers fysiske rådighet over løsøregjenstanden.

I samme retning trekker Borgarting lagmannsretts dom, LB-2013-117157 (Petromena), som gjaldt et konkursbos beslagsrett til oljeboreutstyr. Utstyret befant seg ikke hos selger på avtaletidspunktet, og spørsmålet var hvordan kravet til rådighetsfratagelse skulle oppfylles. Lagmannsretten la til grunn at "[...] det etter gjeldende rett i alle fall er tilstrekkelig med notifikasjon til tredjemann som besitter tingen, for at erverver skal få rettsvern".⁹⁵ Konklusjonen til lagmannsretten var at rettsvern var oppnådd gjennom notifikasjon til en tredjemann som satt med utstyret gjennom en leieavtale. Uttalelsene er imidlertid ikke helt tydelig da retten i fortsettelsen foretok en vurdering av notoriteten i den konkrete saken. Retten reduserte med andre ord rettsvernsvurderingen til en generell bevisvurdering av notoritet.⁹⁶ Dette er kritikkverdig fordi generell notoritet ved transaksjonen ikke er avgjørende for å få rettsvern etter gjeldende rett. Notoriteten skal tilskrives fra den konkrete rettsvernsakten.⁹⁷ Avgjørelsens mangelfulle begrunnelse fører til at dommen får mindre vekt,

---

⁹⁴ LB-2020-27303 avsnitt 4 under lagmannsrettens bemerkninger.

⁹⁵ LB-2013-117157 avsnitt 10 under overskriften rettsvernsspørsmålet.

⁹⁶ Berg (2021) s. 428 fotnote 820.

⁹⁷ Falkanger og Falkanger (2022) s. 760.

men den indikerer at notifikasjon kan være tilstrekkelig for å oppfylle kravet til rådighetsfratagelse.

Også de legislative hensyn kan tilsi at det må være tilstrekkelig med notifikasjon til tredjemann for å få rettsvern. En tredjemann vil normalt ikke ha incentiv til å medvirke til kreditorsvik. Når vedkommende i slikt tilfelle har informasjon om transaksjonens innhold og tidspunkter for den, vil dermed notoritet være sikret.⁹⁸ Notifikasjonshandlingen gjør altså transaksjonen objektivt kontrollerbar, slik at selger ikke kan foreta kreditorskadelige disposisjoner.

Hensynet til et effektivt omsetningsliv taler også for at notifikasjon til tredjemann er tilstrekkelig for å få rettsvern. Det vil virke hemmende på effektiviteten i transaksjonen å kreve at løsøret føres tilbake til selger, før det deretter blir tatt bort igjen. En tilbakeføring av løsøregjenstanden fremstår da som en unødvendig formalitet som kan forsinke rettsvernsprosessen.⁹⁹

Ytterligere støtte for at notifikasjon er tilstrekkelig for å få rettsvern følger av panteloven § 3-2 (3). Bestemmelsen er som nevnt relevant av hensyn til koherens.¹⁰⁰ Panteloven § 3-2 (3) lyder som følgende, "er pantet på pantsettelsestiden hos en annen enn eieren, får håndpanterett også rettsvern når besitteren har fått melding om pantsettelsen og om at eieren ikke har rett til å råde over pantet". Ordlyden av at rettsvern oppnås når "besitteren har fått melding om pantsettelsen" taler klart i retning av notifikasjon er tilstrekkelig.

Samlet er det tungtveiende støtte for at notifikasjon til uavhengig tredjepart oppfyller kravet til fratagelse av selgers fysiske rådighet over løsøret. Notifikasjonshandlingen gir dermed kjøper rettsvern.

---

⁹⁸ Marthinussen (2023) s. 60.

⁹⁹ Berg (2021) s. 428.

¹⁰⁰ Se delkapittel 1.4.

3.5 Vil kravet til rådighetsfratagelse påvirkes av løsørets egenart?

Analysen så langt viser at det ulovfestede kravet til rådighetsfratagelse etter Aurstad Maskinutleige, bygger på en forutsetning om at løsøregjenstanden kan flyttes på. Som vist under delkapittel 1.3 kan imidlertid en løsøregjenstand være så mangt. En konsekvens av den vide definisjonen av løsøre er at det for noen gjenstander vil være utfordrende å få rettsvern, fordi det er praktisk vanskelig og/eller kostnadskrevenende å flytte på gjenstanden. Borgarting lagmannsretts dom LB-2013-117157 (Petromena), nevnt under delkapittel 3.4, bidrar til å illustrere slike løsøregjenstander. Gjenstandene i saken var utstyr til oljeboring. Det er gjenstander som det naturligvis vil være kostbart og/eller praktisk vanskelig å flytte på. Spørsmålet blir derfor om det i vurderingen av kravet til rådighetsfratagelse er rom for å ta hensyn til de praktiske mulighetene til å flytte på løsøret.

De praktiske mulighetene til å flytte på løsøret ble så vidt berørt av mindretallet i Aurstad Maskinutleige. Mindretallet viste til at det vil være store praktiske problemer med å flytte på maskinene, og at det ville blitt svært kostbart.¹⁰¹ Likevel understrekte mindretallet at de praktiske mulighetene til å flytte på maskinparken, ikke var avgjørende for rettsvernskravets rekkevidde.¹⁰² Dommen trekker tungtveiende i retning for at det ikke er adgang til å ta hensyn til de praktiske mulighetene for å flytte på løsøregjenstanden i rettsvernsvurderingen.

At det ikke er adgang til å ta hensyn til hvorvidt løsøret kan flyttes på, støttes av den tradisjonelle tolkningen av rettsvernsreglene. Rettsvernsreglene skal tolkes absolutt, og det er ikke rom for å ta hensyn til rimelighet i den konkrete sak.¹⁰³ Hvis det åpnes for at løsørets egenart kan påvirke kravet til rådighetsfratagelse, vil det i praksis åpnes for å gjøre unntak fra rettsvernsakten der selger har tilstrekkelig store vansker med å flytte på gjenstanden. Dette er i realiteten et unntak basert på konkret rimelighet, og derfor ikke forenlig med gjeldende rett. I tillegg er en nærliggende tolkning av Aurstad Maskinutleige, at det bare kan gjøres unntak fra kravet til rådighetsfratagelse for avtaletyper, og ikke konkrete løsøregjenstander.¹⁰⁴

---

¹⁰¹ HR-2021-2248-A avsnitt 89.

¹⁰² HR-2021-2248-A avsnitt 93.

¹⁰³ Se delkapittel 1.4.

¹⁰⁴ HR-2021-2248-A avsnitt 68-70.

Formålet med den absolutte tolkningstradisjonen er å sikre forutberegnelighet.¹⁰⁵ Hvis det åpnes for et mindre strengt krav til rådighetsfratagelse der det er store praktiske vanskeligheter med å flytte løsøret ville denne forutberegneligheten blitt svekket. Det fordi det er komplisert å anslå hvor vanskelig og/-eller kostbart det må være å flytte på de aktuelle gjenstandene, for at rettsvern skal anses oppnådd. Et slikt tolkningsproblem eksisterer allerede for andre unntak etter Aurstad Maskinutleige, herunder unntaket for "større tilvirkningskontrakter".¹⁰⁶ Det er ikke klart hva som vil være en tilstrekkelig stor tilvirkningskontrakt, og som dermed er unntatt fra kravet til rådighetsfratagelse. Hensynet til forutberegnelighet støtter dermed at det ikke er adgang til å vektlegge de praktiske mulighetene for å flytte på løsøregjenstanden i rettsvernsvurderingen.

Også hensynet til å hindre kreditorsvik taler for at det ikke er adgang til å vektlegge de praktiske mulighetene for å flytte på løsøregjenstanden i rettsvernsvurderingen. Ved å åpne for unntak fra kravet til rådighetsfratagelse der det er praktiske vanskeligheter med å flytte på løsøret, åpnes det for kreditorsvik, ved at selger og kjøper lettere kan tilbakedatere transaksjoner. For eksempel blir det lett å hevde at rettsvern ble oppnådd før konkurstidspunktet, med den begrunnelse at løsøret var vanskelig å flytte på. Dersom de praktiske mulighetene til å flytte på løsøret ikke vektlegges, blir det vanskeligere for selger å fabrikkere at rettsvern er oppnådd. En slik løsning bidrar derfor til å hindre kreditorsvik.

Som gjennomgangen har vist er det få argumenter for at det kan stilles lempeligere krav til rådighetsfratagelse basert på løsørets egenart. Tvert imot tilsier sentrale hensyn at det ikke kan få innvirkning. Konklusjonen er dermed at det ikke er adgang til å ta hensyn til de praktiske mulighetene for å flytte på løsøregjenstanden i rettsvernsvurderingen. I praksis betyr det at for enkelte løsøregjenstander kan det være vanskelig å få rettsvern. Dette er en stor svakhet ved kravet til rådighetsfratagelse, og i realiteten står vi igjen med et hull i gjeldende rett. Dette hullet kan tettes av lovgiver eller domstolene ved å åpne for å gjøre unntak for konkrete løsøregjenstander. Om en slik løsning er forenlig med gjeldende rett er imidlertid usikkert, da det etter Aurstad Maskinutleige, kun er adgang til å gjøre unntak for avtaletyper og ikke konkrete løsøregjenstander. Kravet til rådighetsfratagelse er med andre ord en lite praktisk regel, grunnet den vide rekkevidden av begrepet løsøregjenstand.

---

¹⁰⁵ Se delkapittel 1.4.

¹⁰⁶ HR-2021-2248-A avsnitt 61.

4 Midlertidig rådighetsfratagelse i avtaler om salg og tilbakeleie

4.1 Innledning

Som vist under kapittel 3 er det avgjørende for rettsvern ved løsørekjøp at selger mister fysisk rådighet over løsøregjenstanden. For avtaler om salg og tilbakeleie skjer det som utgangspunkt ingen rådighetsfratagelse, fordi løsøret skal stå til selgers disposisjon gjennom en avtale om tilbakeleie. Det at rådighetsfratagelsen ikke må være varig, betyr at det er tilstrekkelig med en midlertidig rådighetsfratagelse.¹⁰⁷ Dette er en avgjørende forutsetning for at det skal være mulig å sikre rettsvern for avtaler om salg og tilbakeleie. En midlertidig rådighetsfratagelse har også støtte i juridisk teori.¹⁰⁸ Formålet med dette punktet er å gjøre rede for de nærmere problemstillingene som oppstår ved slik midlertidig rådighetsfratagelse for avtaler om salg og tilbakeleie.

Adgangen til å gjennomføre en midlertidig rådighetsfratagelse reiser for det første spørsmål om løsøret kan tilbakeleveres med en gang, eller om det er krav til rådighetsfratagelsens varighet. Dette behandles i delkapittel 4.2. For det andre oppstår spørsmålet om det er et krav til identifikasjon av to individuelle disposisjoner. Det vil si om det er et krav til at kjøpsavtalen og tilbakeleieavtalen kan identifiseres som to individuelle disposisjoner, for å sikre rettsvern. Dette spørsmålet skal behandles i delkapittel 4.3.

I juridisk teori er spørsmålet om varigheten av rådighetsfratagelsen ofte tatt opp i forbindelse med spørsmålet om det er krav til to individuelle disposisjoner. Det er ulike fremstillinger i teorien, men flere teoretikere skiller ikke ut kravet til rådighetsfratagelsens varighet som et selvstendig krav, men behandler det sammen med et krav om to individuelle disposisjoner.¹⁰⁹ Spørsmålene i 4.2 og 4.3 vil derfor ha noe overlappende innhold. Likevel mener jeg det er hensiktsmessig å behandle spørsmålene separat, fordi det kan være nyanseforskjeller i vurderingene og de legislative hensynene aktualiseres på ulike måter.

---

¹⁰⁷ HR-2021-2248-A avsnitt 68.

¹⁰⁸ Berg (2021) s. 421.

¹⁰⁹ Andenæs (2009) s. 265 og Berg (2021) s. 429.

4.2 Stilles det krav til rådighetsfratagelsens varighet?

En midlertidig rådighetsfratagelse innebærer at selger først mister fysisk rådighet over løsøreobjekten, før gjenstanden deretter blir tilbakeført til selger. Det første spørsmålet er om det må stilles krav til rådighetsfratagelsens varighet før løsøret tilbakeføres. Hvis dette besvares bekræftende, er spørsmålet hvor lang rådighetsfratagelsen må være.

Til tross for at Høyesterett i Aurstad Maskinutleige åpnet for midlertidig rådighetsfratagelse, uttalte ikke retten seg om hvor lang rådighetsfratagelsen må være. Det skyldes at problemstillingen ikke kom på spissen i saken. Dommen bidrar dermed ikke til å belyse dette spørsmålet nærmere.

I Rt. 1878 s. 412 (Møbelkjøpdommen) ble det fremholdt at tapet av rådigheten må være reelt for at den skal kunne gi rettsvern.¹¹⁰ Det ble ikke sagt noe direkte om varigheten av rådighetsfratagelsen. I forlengelse av dommens rettssetning kan det likevel argumenteres for at jo lenger rådighetsfratagelsens varer, desto mer reelt vil selgers tap av rådighet fremstå. Dette kan tas til inntekt for at rådighetsfratagelsen må være av en viss varighet.

I juridisk teori fremheves det også at rådighetsfratagelsen må være reell. Lilleholt viser til at "Fråtakinga av rådveldet bør òg vera reell; er meininga heile tida at tingen skal førast tilbake til seljaren meir eller mindre med ein gong, bør seljarens kreditorar kunne ta beslag i tingen" (min markering).¹¹¹ En naturlig tolkning av sitatet er at helt kortvarig rådighetsfratagelse ikke er tilstrekkelig for å oppnå rettsvern. Andenæs argumenterer i likhet med Lilleholt for at det må være "[...] avstand mellom overlevering og tilbakeleie".¹¹² Hauge legger også til grunn at kjøper har kreditorvern forutsatt at "[...] selger har vært fratatt den fysiske kontrollen over tingen med en viss varighet, slik at man kan legge til grunn at erverver reelt sett er blitt eier før tilbakeleien finner sted" (min markering).¹¹³ Juridisk teori er altså samlet om at det må stilles krav til rådighetsfratagelsens varighet.

---

¹¹⁰ Se delkapittel 3.4.1.

¹¹¹ Lilleholt (2018) s. 306.

¹¹² Andenæs (2009) s. 265.

¹¹³ Hauge (2016) s. 185.

Samtidig kan en spørre om det egentlig er behov for å stille krav til rådighetsfratagelsens varighet. En kort proformagjennomføring vil uansett være omfattet av konkursboets beslagsrett gjennom vilkåret "tilhører" i dekningsloven § 2-2.¹¹⁴ I tillegg har konkursboet omfattende omstøtelsesadgang etter dekningsloven kapittel 5. Dette argumentet kan imidlertid ikke føre frem. Det er en indre sammenheng mellom regelverkene som gir konkursboet beslagsrett, og de supplerer hverandre.¹¹⁵ Det betyr ikke at rekkevidden av den ene er begrenset til å være sikkerhetsnett for den andre. Reglene har nemlig ulike formål og anvendelsesområder, selv om de til en viss grad er overlappende.¹¹⁶

Med grunnlag i Rt. 1878 s. 412 og juridisk teori er det tilstrekkelige holdepunkter til å konkludere med at det stilles krav til rådighetsfratagelsens varighet. I fortsettelsen skal det vurderes hvor lang rådighetsfratagelsen må være. De nærmere kravene til varigheten kan ikke bero på den enkelte sak, ettersom det ikke er rom for slik konkret rimelighet i rettsvernsvurderingen.¹¹⁷ Hvis det skal stilles krav til rådighetsfratagelsens varighet må det være et konkret angitt tidskrav, som gjelder for alle avtaler om salg og tilbakeleie. Så vidt meg bekjent er det ikke holdepunkter for å utlede konkrete tidskrav av hverken rettspraksis eller juridisk teori. I fortsettelsen skal det imidlertid forsøkes å utlede noe om den øvre og nedre grense for rådighetsfratagelsens varighet, med utgangspunkt i de legislative hensynene.

Hensynet til notoritet taler for å avgrense mot helt kortvarige rådighetsfratagelser. Ved korte rådighetsfratagelser er det vanskeligere å etterprøve transaksjonens innhold, og tidspunktet for gjennomføringen av transaksjonen. Formålet om å hindre kreditorsvik, blir derfor bedre ivaretatt jo lenger rådighetsfratagelsen varer. Som et ytterpunkt kan det argumenteres for at svært kortvarige rådighetsfratagelser vil motvirke formålet om å hindre kreditorsvik. Selger og kjøper kan i slikt tilfelle lettere arrangere rådighetsfratagelse, med det formål om å unndra midlene fra konkursbeslaget. Dette argumentet kan imidlertid ikke strekkes for langt. Det er alltid en viss omgåelsesrisiko, og som påpekt av Berg "[...] dersom avtalepartane medvitne går inn for kreditorsvik, vil dei nok normalt kunne ordne med overlevering også".¹¹⁸ Likeså

---

¹¹⁴ Se delkapittel 1.3.

¹¹⁵ Berg (2021) s. 415.

¹¹⁶ HR-2021-2248-A avsnitt 70.

¹¹⁷ Se delkapittel 1.4.

¹¹⁸ Berg (2021) s. 423.

vil mulighetene for å etterprøve transaksjonen være bedre, desto lenger rådighetsfratagelsen varer.

Hensynet til prosessøkonomi taler også for å avgrense mot helt kortvarige rådighetsfratagelser. Ved kortvarige rådighetsfratagelser, kan det være lett for selger og kjøper å anføre at rettsvern er oppnådd. For eksempel ved å si at selger har blitt fratatt rådigheten i noen timer eller noen minutter. En anførsel om rettsvern på bakgrunn av en så kortvarig rådighetsfratagelse er vanskelig å etterprøve for konkursboet, og boet kan dermed stille seg skeptisk til det anførte rettsvernets legitimitet. Dette kan gi grobunn til konflikter, og resultere i at partene må ty til retten for å avgjøre rettsvernsspørsmålet. Dersom det stilles lengre krav til rådighetsfratagelsens varighet kan det argumenteres for at konkursboet enklere kan vurdere om det anførte rettsvernet er reelt, noe som igjen resulterer i færre konflikter.

Det kan imidlertid ikke stilles for omfattende krav til rådighetsfratagelsens varighet av hensyn til å sikre et effektivt omsetningsliv. Omfattende krav vil fjerne fleksibiliteten ved avtaleinngåelse, og utgjøre et effektivt hinder for avtaler om salg og tilbakeleie. Formålet med avtaletypen er at selger skal kunne bruke løsøreobjekten også etter salget, og det blir vanskelig dersom rettsvern først skal inntre lang tid etter avtaleinngåelsen.

Hensynene viser at rådighetsfratagelsen ikke kan være for kort, men heller ikke for lang. Dette er ikke en tilstrekkelig konklusjon. Noe ekstremt kan man si at det i realiteten er en regel om at rådighetsfratagelsen må være av en viss varighet, men at regelen er uten et konkret innhold. For kjøper i avtaler om salg og tilbakeleie vil det være umulig å vite hvor lenge selger må være uten rådighet til løsøreobjekten, før den kan tilbakeføres. Løsningen gir derfor ingen forutberegnelighet for partene. Dette er en stor svakhet ved kravet til rådighetsfratagelse, og også her er et stort behov for avklaring av gjeldende rett enten av lovgiver eller domstolene.

4.3 Er det krav til identifikasjon av to individuelle disposisjoner?

En avtale om salg og tilbakeleie inngås tradisjonelt samtidig, i én felles avtale. Spørsmålet som skal drøftes i dette delkapittelet er om det for avtaler om salg og tilbakeleie, i tillegg til rådighetsfratagelsen, er et krav til identifikasjon av to individuelle disposisjoner. Det vil si om det er krav til at kjøpsavtalen og tilbakeleieavtalen må være adskilt, slik at de kan identifiseres som to selvstendige disposisjoner. Hvis dette svares bekreftende, er neste spørsmål hva som skal til for at disposisjonene er tilstrekkelig adskilt.

Det første spørsmålet er om det er rettslig grunnlag for å konstatere et krav om at kjøpsavtalen og tilbakeleieavtalen må være to individuelle disposisjoner.

I Aurstad Maskinutleie uttalte ikke retten seg om de nærmere kravene til rådighetsfratagelsen for å få rettsvern. Avgjørelsen bidrar derfor ikke til å avklare om det er et krav om to individuelle disposisjoner for avtaler om salg og tilbakeleie.

I Agder lagmannsretts dom, LA-2005-38803 (Kunderegister), ble det oppstilt et krav om at det måtte identifiseres to individuelle disposisjoner, for at kjøpsavtalen skulle få rettsvern. Spørsmålet i saken var om kjøper av et kunderegister hadde fått rettsvern. Kunderegisteret ble solgt fra aksjeselskapet X til enkeltpersonsforetaket A, og deretter leid tilbake fra A til X. Kjøpsavtalen og tilbakeleieavtalen ble inngått under en generalforsamling uten et tydelig skille mellom avtalene. For spørsmålet om rettsvern henviste retten til Andenæs som fremholder at det for salg og tilbakeleie må "[...] være en slik avstand mellom overlevering og tilbakeleie at det reelt er tale om to atskilte transaksjoner".¹¹⁹ Retten konkluderte med at det "I nærværende sak var [...] ingen avstand mellom avtaleinngåelsen og tilbakeleie" og kjøper hadde derfor ikke fått rettsvern for overdragelsen.¹²⁰

Avgjørelsen inntatt i LA-2005-38803 indikerer at det kan foreligge et krav til identifikasjon av to individuelle disposisjoner, men ettersom dommen er avsagt av en lagmannsrett, har den etter alminnelig rettskildelære om vekting mindre vekt enn høyesterettspraksis. Vekten

---

¹¹⁹ LA-2005-38803 avsnitt 3 under lagmannsrettens bemerkninger.

¹²⁰ LA-2005-38803 avsnitt 4 under lagmannsrettens bemerkninger.

svekkes ytterligere av at retten ikke begrunner standpunktene i dommen. Lagmannsretten gir nemlig ingen begrunnelse for kravet, utenom henvisningen til juridisk teori. I tillegg er det den eneste dommen som eksplisitt oppstiller et krav til at kjøpsavtalen og tilbakeleieavtalen må være to atskilte transaksjoner. Dommen gir derfor ikke et endelig svar på problemstillingen, og trekker kun svakt i retning av et krav til identifikasjon av to individuelle disposisjoner.

Hensynet til notoritet trekker i likhet med LA-2005-38803 i retning av et krav om identifikasjon av to individuelle disposisjoner. Transaksjonen vil i større grad bli objektivt kontrollerbar ved et krav til to individuelle disposisjoner, fordi det skaper et tydelig skille mellom kjøpet og tilbakeleien. Notoriteten vil imidlertid knytte seg til et tilleggskrav, nemlig kravet om identifikasjon av to individuelle disposisjoner, og ikke selve rådighetsfratagelsen. Det er sikker rett at transaksjonens generelle notoritet er uten betydning for rettsvernsvurderingen, fordi notoriteten skal tilskrives fra den angitte rettsvernsakten.¹²¹

Også i juridisk teori har den generelle oppfatningen vært at det gjelder et krav til to individuelle disposisjoner. Andenæs tar, som nevnt, til orde for at det "må [...] være en slik avstand mellom overlevering og tilbakeleie at det reelt er tale om to atskilte transaksjoner" (min markering).¹²² En nærliggende tolkning er at det er et krav til to individuelle disposisjoner. Berg sier mer eksplisitt, med grunnlag i LA-2005-38803, at dersom kjøper skal være beskyttet mot kreditorbeslag må det "[...] prinsipielt kunne identifiserast *to* disposisjonar".¹²³

For avtaler om salg og tilbakeleie kan det fremstå som om Hauge tar til orde for en annen løsning, der disposisjonens realitet er avgjørende, herunder en vurdering av om transaksjonen er en omsetningsoverdragelse eller sikkerhetsstillelse.¹²⁴ Hauge sin analyse er eldre enn avgjørelsen inntatt i Aurstad Maskinutleie. Det er derfor uklart om oppfatningen til Hauge er treffende i denne vurderingen. En nærliggende tolkning av Hauge sine uttalelser er at en vurdering av disposisjonens realitet er foreslått som et alternativ til rådighetsfratagelse generelt. Det knytter seg derfor ikke til diskusjonen om det er et krav til identifikasjon av to

---

¹²¹ Falkanger og Falkanger (2022) s. 760.

¹²² Andenæs (2009) s. 265.

¹²³ Berg (2021) s. 429.

¹²⁴ Hauge (2016) s. 185-186.

individuelle disposisjoner. Samlet støtter juridisk teori følgelig at det er et krav om at kjøpsavtalen og tilbakeleieavtalen må identifiseres som to individuelle disposisjoner.

Oppsummert er det en overvekt av argumenter som tilsier at kjøpsavtalen og tilbakeleieavtalen må være adskilt, slik at det kan identifiseres to individuelle disposisjoner. Hva som skal til for at disposisjonene skal anses som tilstrekkelig adskilte er imidlertid ikke klart. Spørsmålet i fortsettelsen er om kravet til to individuelle disposisjoner krever full separasjon av kjøpsavtalen og tilbakeleieavtalen, slik at det ikke lenger er mulig å inngå én samlet avtale om salg og tilbakeleie.

I Aurstad Maskinutleige ble kjøpsavtalen inngått den 4. oktober, og leieavtalen ble inngått 11 dager senere, den 15. oktober.¹²⁵ Høyesterett behandlet imidlertid ikke de nærmere kravene til rettsvernsakten, og om dette tidsaspektet var tilstrekkelig ble dermed ikke avklart.

I Agder lagmannsretts dom, inntatt i LA-2005-38803, ble som nevnt kravet til adskilte disposisjoner vurdert. Retten konstaterte her at inngåelse av avtalene på samme generalforsamling ikke var tilstrekkelig, fordi det ikke var "avstand mellom avtaleinngåelsen og tilbakeleie" (min markering).¹²⁶ Henvisningen til "avstand", sammenholdt med det faktum at avtaleinngåelsen ble gjort på én og samme generalforsamling, taler for at lagmannsretten la til grunn at det måtte være et faktisk og tidsmessig skille mellom de to avtaleinngåelsene. Uttalelsen er imidlertid ikke helt klar, noe som gjør at den ikke kan tillegges tungtveiende vekt. Dommen trekker derfor bare svakt i retning av at kravet til to individuelle disposisjoner krever full separasjon av kjøpsavtalen og tilbakeleieavtalen.

Juridisk teori trekker også i retning av at kjøpsavtalen og tilbakeleieavtalen må separeres. Særlig Berg har tatt til orde for at det må være to overganger av rådigheten over løsøreobjektet, herunder at det må være to disposisjoner der "[...] den første er eit kjøp som har oppnådd rettsvern ved at seljaren har blitt fråteken rådveldet eller eit anerkjent unntak frå dette er oppfylt. Deretter kan rådveldet førast tilbake til [...] seljaren på eit nytt sjølvstendig grunnlag" (min markering).¹²⁷ En nærliggende tolkning av sitatet er at partene

---

¹²⁵ HR-2021-2248-A avsnitt 9-10.

¹²⁶ LA-2005-38803 avsnitt 4 under lagmannsrettens bemerkninger.

¹²⁷ Berg (2021) s. 429.

først må inngå en kjøpsavtale, og når kjøpsavtalen har fått rettsvern kan partene inngå en avtale om tilbakeleie. Det innebærer med andre ord full separasjon av avtalene.

Videre sier Berg at et godt bevis for om det foreligger to overganger av rådigheten er avstanden i tid mellom disposisjonene.¹²⁸ Dette, sammenholdt med det forrige sitatet, forstås slik at Berg oppstiller separasjon, herunder to overganger av rådigheten, som et *krav* for å oppnå rettsvern. I praksis innebærer det en separasjon av kjøpsavtalen og tilbakeleieavtalen. Etter denne forståelsen derfor ikke er adgang til å inngå én samlet avtale om salg og tilbakeleie for å få rettsvern. Noen helt klar tolkning er det imidlertid ikke. Juridisk teori kan være en indikasjon på at det foreligger et krav om full separasjon av kjøpsavtalen og tilbakeleieavtalen.

Formålet med kravet om to individuelle disposisjoner må være å synliggjøre at det foreligger en reell kjøpsavtale som har oppnådd rettsvern. Etter dette tidspunktet står kjøper fritt til å disponere over løsørestanden slik vedkommende selv ønsker. Det vil også innebære at kjøper kan inngå en avtale om tilbakeleie. Med andre ord er formålet å styrke notoritet over *kjøpsavtalen*. Denne notoriteten vil være oppnådd både ved separasjon av avtalene, og om det fremgår eksplisitt i én samlet avtale om salg og tilbakeleie at det er to individuelle disposisjoner. Hensynet til notoritet bidrar derfor ikke til en klar løsning.

Hensynet til omsetningslivets effektivitet kan tilsi at det ikke kan stilles et krav om to separate avtaleinngåelser. Det skyldes at der partene sine intensjoner fra start er å gjennomføre en avtale om salg og tilbakeleie, vil kravet til separasjon være et hinder for gjennomføring av avtalen. Partene må da omgå regelverket for at avtalen skal få rettsvern, ved å inngå en kjøpsavtale, og først når rettsvern er oppnådd kan partene inngå en ny avtale om tilbakeleie. En slik prosess er tidkrevende, formalistisk og hemmende for omsetningslivets effektivitet. Uten et krav om separasjon av avtaleinngåelsene, kan partene inngå én avtale om salg og tilbakeleie med en gang.

Konklusjonen på spørsmålet om kravet til to individuelle disposisjoner krever separasjon av kjøpsavtalen og tilbakeleieavtalen er ikke åpenbar. Det er likevel i lys av dommen fra Agder lagmannsrett og juridisk teori forsvarlig å konkludere med at det er et krav til full separasjon

---

¹²⁸ Berg (2021) s. 429.

av kjøpsavtalen og tilbakeleieavtalen. Hensynet til omsetningslivets effektivitet kan ikke alene tillegges større vekt enn disse rettskildene. I praksis medfører dette at det ikke er mulig å inngå én samlet avtale om salg og tilbakeleie for at kjøper skal få rettsvern, men det stenger ikke for at avtaler om salg og tilbakeleie i det hele tatt kan få rettsvern. Rettsvern kan fortsatt oppnås ved at partene først inngår kjøpsavtale som får rettsvern etter en av handlemåtene beskrevet i kapittel 3, og rådighetsfratagelsen er av en viss varighet i tråd med prosedyren beskrevet i delkapittel 4.2. Deretter kan partene inngå en tilbakeleieavtale.

Analysen viser imidlertid at det er knyttet stor usikkerhet til hvordan kjøper skal gå frem for å oppfylle kravet til to individuelle disposisjoner og kravet til rådighetsfratagelsens varighet. Denne usikkerheten gjør det vanskeligere for kjøper å vite hvordan vedkommende skal få rettsvern for eiendomsoverdragelsen i en avtale om salg og tilbakeleie, enn før Aurstad Maskinutleie ble avsagt. Om dette har vært intensjonen til Høyesterett er lite trolig, men som påpekt av Hauge "Dersom avtaler om salg og tilbakeleie anses som uønskede, fremstår det som et heller primitivt virkemiddel å søke avtaletypen begrenset ved uklare regler om hva som kreves for kreditorvern".¹²⁹

---

¹²⁹ Hauge (2022) s. 278.

5 Hvordan bør kjøper i en avtale om salg og tilbakeleie av løsøre få rettsvern?

5.1 Innledning

Den rettsdogmatiske analysen i kapittel 3 og 4 har vist at kravet til rådighetsfratagelse kan medføre praktiske problemer for hvordan kjøper i en avtale om salg og tilbakeleie kan få rettsvern. Innholdet i kravet er også lite forutsigbart, og særlig kravet til rådighetsfratagelsens varighet kan by på problemer for kjøper. Som resultat har vi en rettsstilstand der det er uklart hvordan kjøper i avtaler om salg og tilbakeleie skal gå frem for å få rettsvern. Spørsmålet i dette kapitlet er derfor om kravet til rådighetsfratagelse er hensiktsmessig for avtaler om salg og tilbakeleie, og i den forbindelse hvordan kjøper i en avtale om salg og tilbakeleie av løsøre *bør* få rettsvern.

En vurdering av hvordan retten bør være, altså en rettspolitisk vurdering, "handler i første rekke om å finne frem til foretrukne rettslige løsninger [...] med forankring i prinsipp, hensyn og/eller ideal som ligger til grunn for rettssystemet som sådan – eller på det aktuelle rettsfelt".¹³⁰ Vurderingen går dermed lengre enn å avklare gjeldende rett. Hensiktsmessigheten av et krav til rådighetsfratagelse som rettsvernsakt, har vært gjenstand for debatt i juridisk teori i en årrekke. For å unngå gjentakelse av disse synspunktene, knytter denne analysen seg spesifikt til midlertidig rådighetsfratagelse for avtaler om salg og tilbakeleie. I den forbindelse er spørsmålet i delkapittel 5.2 om de legislative hensyn bak rettsvernsreglene åpner for å gjøre unntak fra kravet til midlertidig rådighetsfratagelse. Videre er spørsmålet i delkapittel 5.3 om det kan være alternative rettsvernsakter for avtaler om salg og tilbakeleie.

---

¹³⁰ Kjelby (2014) s. 266.

5.2 Åpner de legislative hensyn bak rettsvernsreglene for å gjøre unntak fra kravet til rådighetsfratagelse?

I Aurstad Maskinutleige åpnet Høyesterett for å gjøre unntak fra kravet til rådighetsfratagelse.¹³¹ Høyesterett erkjente dermed at det kan være behov for å gjøre unntak fra et krav om rådighetsfratagelse. I Aurstad Maskinutleige konkluderte imidlertid flertallet med at risikoen for kreditorsvik i avtaler om salg og tilbakeleie er så stor, at det ikke er grunnlag til å gjøre unntak fra kravet til rådighetsfratagelse.¹³² Under denne analysen er spørsmålet om dette er en god løsning, eller om hensynene bak rettsvernsreglene, likevel kan tilsi at det *bør* gjøres unntak fra kravet til rådighetsfratagelse for avtaler om salg og tilbakeleie.

For det første vil kravet til rådighetsfratagelse bare i begrenset grad sikre transaksjonens notoritet. Rådighetsfratagelse ikke sier noe om det konkrete tidspunktet for transaksjonen, hvilken rettighet som er overdratt eller prisen på løsøreobjektet.¹³³ Med andre ord sier rådighetsfratagelse kun noe om hvilke gjenstander selger besitter et gitt tidspunkt, men ingenting om når gjenstanden ble gitt vekk.¹³⁴ Dette er av betydning for rettsvernsspørsmålet, ettersom konkursboet kun har beslagsrett til løsøre som "tilhører skyldneren" ved konkursåpning jf. dekningsloven § 2-2 jf. § 1-4 (3). Notoriteten svekkes ytterligere ved en *midlertidig rådighetsfratagelse*, fordi transaksjonen kan bare etterprøves den korte perioden selve rådighetsfratagelsen varer. Når tilbakeføringen er et faktum, kan ikke rådighetsfratagelsen lenger bevise transaksjonens innhold eller tidspunkt. Det betyr at tilbakeføringen gjør det tilnærmet umulig å etterprøve transaksjonens innhold.

Et resultat av den svake ivaretagelsen av notoritet er at midlertidig rådighetsfratagelse bare i begrenset grad bidrar til å hindre kreditorsvik. Dette er betenkelig da hensynet til å hindre kreditorsvik er det overordnede formålet med rettsvernskravet.¹³⁵ Noe ekstremt kan man si at midlertidig rådighetsfratagelse fremstår som en tom regel, som gjennomføres av ren formalitet. Et krav om rådighetsfratagelse fremstår derfor som lite egnet som rettsvernsakt.

---

¹³¹ Se delkapittel 3.1.

¹³² HR-2021-2248-A avsnitt 66-68.

¹³³ Salvesen (2021a) s. 330.

¹³⁴ Marthinussen (2023) s. 60.

¹³⁵ Se delkapittel 2.1.

Mindretallet i Aurstad Maskinutleige var inne på dette resonnementet.¹³⁶ Det er likevel ikke en helt tom regel, ettersom kravene til varigheten av rådighetsfratagelsen og at det må identifiseres to individuelle disposisjoner bidrar til å gjøre transaksjonen mer etterprøvbar, og derav til å hindre kreditorsvik.¹³⁷

For å kompensere for tapt notoritet er det i teorien diskutert om det skal kreves dokumentasjon for at rettsvernsakten er gjennomført.¹³⁸ Det innebærer at det fremlegges bevis for at en rådighetsfratagelse har blitt gjennomført, gjennom bilder eller lignende. Et slikt tilleggskrav om dokumentasjon av rådighetsfratagelsen vil uthule selve formålet med å ha en rettsvernsakt. Rettsvernsakten skal nemlig gjøre transaksjonen etterprøvbar uavhengig av øvrige omstendigheter. Hvis dette ikke kan oppnås gjennom rådighetsfratagelse, uten å kreve tilleggskrav om dokumentasjon eller bevis for gjennomføringen, er ikke rådighetsfratagelse egnet som rettsvernsakt. Den begrensede notoriteten ved midlertidig rådighetsfratagelse tilsier derfor at det bør gjøres unntak fra rettsvernsakten.

Også hensynet til publisitet blir i begrenset grad ivaretatt ved en midlertidig rådighetsfratagelse. Det er fordi det er vanskelig og tidkrevende for kreditor å følge med på hvilke løsøreobjekter skyldner har i sin fysiske besittelse.¹³⁹ Til sammenligning er publisitetshensynet i større grad ivaretatt ved overdragelser av rettigheter til fast eiendom, der rettsvernsakten er registrering.¹⁴⁰ Denne registreringsordningen gir selgers øvrige kreditorer mulighet til å følge med på eventuelle eiendomsoverdragelser gjennom tinglysing i grunnboken.

Videre er en midlertidig rådighetsfratagelse lite forutsigbart. Spesielt for spørsmålet om varigheten av rådighetsfratagelsen og kravet til to individuelle disposisjoner, er det vanskelig å trekke klare konklusjoner på hva som skal til for å oppfylle kravene.¹⁴¹ Uklarhetene har ført til at blant annet Hauge har tatt til orde for en lovgivergjennomgang av reglene.¹⁴² Resultatet av uklarheten er at det er vanskelig for kjøper å forutse hvordan vedkommende kan få

---

¹³⁶ HR-2021-2248-A avsnitt 97.

¹³⁷ Se delkapittel 4.2 og 4.3.

¹³⁸ Berg (2021) s. 430.

¹³⁹ Marthinussen (2023) s. 60.

¹⁴⁰ Berg (2021) s. 384.

¹⁴¹ Se delkapittel 4.2 og 4.3.

¹⁴² Hauge (2022) s. 278.

rettsvern. Dette er kritikkverdig ettersom kjøper ved manglende rettsvern risikerer å tape både løsøreobjekten og kjøpesummen.¹⁴³ Begrenset ivaretagelse av forutberegnelighet viser at midlertidig rådighetsfratagelse ikke er egnet som rettsvernsakt. Dette kan trekke i retning av at det bør gjøres unntak fra kravet til rådighetsfratagelse for avtaler om salg og tilbakeleie.

En uklar og lite forutsigbar rettstilstand kan virke prosessdrivende, fordi folk må ty til domstolene for å avklare rettsvernsspørsmålet. Dette gjelder særlig for rådighetsfratagelse, fordi kravet bygger på et rettskildemateriale som er lite tilgjengelig for folk.¹⁴⁴ Dette poenget forsterkes ytterligere av at Høyesterett i Aurstad Maskinutleie ikke redegjør for regelen, slik at det nærmere innholdet beror på en tolkning av juridisk teori og hensyn. Det er derfor ekstra vanskelig for folk flest å forutse sin rettsstilling. En innvending mot dette kan være at det ofte er næringsdrivende som inngår avtaler om salg og tilbakeleie, og at det som et utgangspunkt kan stilles høyere krav til næringsdrivendes kunnskap om gjeldende rett. I dette tilfellet bygger imidlertid gjeldende rett på et så uklart og utilgjengelig rettskildemateriale, at innvendingen er mindre relevant. Hensynet til prosessøkonomi støtter derfor at det bør gjøres unntak fra kravet til rådighetsfratagelse for avtaler om salg og tilbakeleie.

Samlet vil kravet til rådighetsfratagelse bare i begrenset grad ivareta hensynet til notoritet, publisitet og forutberegnelighet ved avtaler om salg og tilbakeleie. Det gir inntrykk av at kravet ikke bidrar til å sikre de underliggende hensynene, noe som tilsier at det bør oppstilles et unntak. Hensynene må imidlertid vektas mot hvor stor risiko det er for kreditorsvik ved avtaler om salg og tilbakeleie.¹⁴⁵ Jo større risiko det er for kreditorsvik, desto mer må kjøper tåle av tiltak, selv om midlertidig rådighetsfratagelse bare i begrenset grad ivaretar de legislative hensynene. I fortsettelsen skal det vurderes hvor stor risiko det er for kreditorsvik ved avtaler om salg og tilbakeleie.

Et generelt argument til inntekt for at risikoen for kreditorsvik ved løsørekjøp er lav, er at det er svært få rettsaker om rettsvern ved løsørekjøp. Marthinussen skriver "Heller ikke muligheten for å oppnå rettsvern til løsøre uten overlevering, blant annet gjennom den såkalte interesselæren, se [sic] ut til å ha gitt grunnlag for kreditorsviksarrangementer i særlig

---

¹⁴³ Salvesen (2021a) s. 319 og delkapittel 1.2.

¹⁴⁴ Marthinussen (2022) s. 164-165.

¹⁴⁵ Hauge (2016) s. 37.

omfang".¹⁴⁶ Det er et fornuftig utgangspunkt, men slutningen må nyanseres noe. Det kan være flere grunner til at det er få saker. Typisk vil konkursboet og tredjeparter inngå forlik ved tvister om rettsvern. Dette var for eksempel tilfellet i Aurstad Maskinutleige, der selskapet inngikk forlik med konkursboet, og gikk deretter til erstatningssak mot DLA Piper.¹⁴⁷ Spørsmålet om rettsvern var derfor bare et prejudisielt forhold i erstatningssaken. Forlik vil ikke gi utslag i en oversikt over antall rettsaker. I tillegg kan kreditorskadelige disposisjoner være vanskelig å avdekke, og konkursboet har ikke alltid ressurser eller tid til å gjennomgå alle mulige kreditorskadelige disposisjoner med slik nøyaktighet. Statistikken gir derfor ikke et svar på spørsmålet om risikoen for kreditorsvik.

Et argument for at det er høy risiko for kreditorsvik, er at kredittmomentet er særlig fremtredende i avtaler om salg og tilbakeleie. Det er fordi kjøper i realiteten yter selger en usikret kreditt, ved å gi selger både likvide midler og en bruksrett til løsøret. Som resultat vil en selger som har pengeproblemer, som typisk er tilfelle nær en konkurs, ha store incentiver til å gjennomføre en avtale om salg og tilbakeleie for å unndra midler fra konkursbeslaget.

Kredittmomentet ved avtaler om salg og tilbakeleie har også blitt vektlagt i juridisk teori.¹⁴⁸ I sin analyse av kravet til rådighetsfratagelse på bakgrunn av Aurstad Maskinutleige, legger også Marthinussen til grunn at for avtaler om salg og tilbakeleie er kredittmomentet så fremtredende, at et krav til rådighetsfratagelse ikke er kontroversielt.¹⁴⁹ Den høye risikoen for kreditorsvik i avtaler om salg og tilbakeleie er et tungtveiende argument for at det ikke bør gjøres unntak fra kravet til rådighetsfratagelse for denne avtaletypen.

Et spørsmål er om det foreligger andre regelsett enn rettsvernsreglene som er bedre egnet til å hindre kreditorsvik ved avtaler om salg og tilbakeleie.¹⁵⁰ For eksempel konkursboets omfattende adgang til å omstøte kreditorskadelige transaksjoner etter dekningsloven kapittel 5. Hvis det åpnes for å gjøre unntak fra kravet til rådighetsfratagelse, vil disse regelsettene bidra til å redusere faren for kreditorsvik. Med andre ord vil andre regelsett fylle det tomrommet som oppstår uten et krav om rådighetsfratagelse. Det er imidlertid ikke grunnlag

---

¹⁴⁶ Marthinussen (2023) s. 68.

¹⁴⁷ HR-2021-2248-A avsnitt 12.

¹⁴⁸ Andenæs (2009) s. 265 og Hauge (2016) s. 185-186.

¹⁴⁹ Marthinussen (2023) s. 250 fotnote 396.

¹⁵⁰ HR-2021-2248-A avsnitt 100.

for å trekke slike konklusjoner, fordi rettsvernsreglene har ulikt formål og anvendelsesområde fra øvrige beslagsregler.¹⁵¹ Det at andre regelsett, som omstøtelsesreglene, bidrar til å redusere risikoen for kreditorsvik er derfor ikke et relevant argument i vurderingen av om det bør gjøres unntak fra kravet til rådighetsfratagelse.

Risikoen for kreditorsvik må også vektes mot hensynet til et effektivt omsetningsliv.¹⁵² Avtaler om salg og tilbakeleie bidrar til forskuddsbetaling og frigjøring av kapital, noe som er ønskelig i et samfunnsøkonomisk perspektiv.¹⁵³ Kravet til midlertidig rådighetsfratagelse innebærer en begrensning i adgangen til å få rettsvern for slike avtaler, ettersom kjøpsavtalen og tilbakeleieavtalen ikke kan inngås som én enkelt avtale, men må separeres.¹⁵⁴ En ytterligere begrensning er at det må være en viss avstand i tid mellom rådighetsfratagelsen og tilbakeføringen av løsøreobjekten.¹⁵⁵ Dette er imidlertid små begrensninger tatt i betraktning at risikoen for kreditorsvik er høy. Noen forsinkelser i prosessen må derfor tåles. Formålet om å hindre kreditorsvik får dermed ikke uforholdsmessig negative konsekvenser for omsetningslivets effektivitet.

Samlet taler hensynet til notoritet og forutsigbare regler for at det bør gjøres unntak fra kravet til rådighetsfratagelse for avtaler om salg og tilbakeleie. Likevel vil en slik løsning gå uforholdsmessig hardt utover kreditorvernet, fordi det er høy risiko for kreditorsvik ved avtaler om salg og tilbakeleie. Risikoen for kreditorsvik ved avtaler om salg og tilbakeleie blir med andre ord for stor uten et krav om rådighetsfratagelse. Det er ingen klar løsning, men min oppfatning er at de legislative hensynene ikke åpner for å gjøre unntak fra kravet til rådighetsfratagelse.

---

¹⁵¹ HR-2021-2248-A avsnitt 70 og delkapittel 4.2.

¹⁵² Lilleholt (2000) s. 52-53 og delkapittel 2.1.

¹⁵³ Se delkapittel 2.1.

¹⁵⁴ Se delkapittel 4.3.

¹⁵⁵ Se delkapittel 4.2.

5.3 Finnes det alternative rettsvernsakter for avtaler om salg og tilbakeleie?

5.3.1 Utgangspunkter for vurderingen

Formålet med rettsvernsreglene er å sikre notoritet for å hindre kreditorsvik.¹⁵⁶ Drøftelsen under delkapittel 5.2 viser imidlertid at rådighetsfratagelsen i begrenset grad sikrer notoritet over transaksjonen for avtaler om salg og tilbakeleie. Det at en handling ikke ivaretar formålet regelen er ment å ivareta, er i utgangspunktet en stor indikator på at handlingen ikke er egnet som rettsvernsakt. Spørsmålet under dette delkapittelet er derfor om det foreligger alternative rettsvernsakter, som er bedre egnet som rettsvernsakt for avtaler om salg og tilbakeleie, enn midlertidig rådighetsfratagelse.

Spørsmålet om det etter en rettspolitisk vurdering kan tenkes andre alternative rettsvernsakter er et vanskelig spørsmål. For å vurdere alternative rettsvernsakter må det derfor anlegges et bredt perspektiv, der det blant annet er naturlig å hente inspirasjon fra rettsvernsakten for andre formuesgoder. Det er også relevant å se til svensk og dansk rett.

5.3.2 Bør rettsvern oppnås gjennom registrering?

Den første alternative rettsvernsakten er registrering av eiendomsoverdragelsen. Registrering er blant annet rettsvernsakten for fast eiendom etter Lov 7. juni 1935 nr. 2 om tinglysing (tinglysningsloven) § 12.¹⁵⁷ Hensynet til notoritet sikres best gjennom registrering, fordi formkravene ved registreringen sikrer at transaksjonens innhold og tidspunktet for den kan etterprøves.¹⁵⁸ En registreringsplikt vil derfor være et effektivt hinder mot kreditorsvik. Til illustrasjon er registrering av kjøpsavtalen oppstilt som alternativ til overlevering i svensk rett.¹⁵⁹ Spørsmålet er om det er hensiktsmessig med en registreringsordning for avtaler om salg og tilbakeleie.

---

¹⁵⁶ Se delkapittel 2.1.

¹⁵⁷ Berg (2021) s. 384.

¹⁵⁸ Marthinussen (2023) s. 59-60.

¹⁵⁹ Berg (2021) s. 384.

En generell innvending mot en registreringsordning for løsørekjøp er at løsørekjøp skjer i et stort omfang, slik at registreringen ville vært en uforholdsmessig stor begrensning på omsetningslivets effektivitet.¹⁶⁰ I svensk rett har tilsvarende synspunkter vært årsak til at registrering har vist seg å være lite praktisk.¹⁶¹ For avtaler om salg og tilbakeleie er ikke argumentet like treffende, fordi avtaletypen ikke skjer i et like stort omfang som vanlige omsetningsserverv. En registreringsordning for avtaler om salg og tilbakeleie vil derfor ikke hindre omsetningslivets effektivitet. Dette taler for at registreringsordningen kan være hensiktsmessig.

En ytterligere innvending mot en registreringsordning er kostnadene knyttet til driften av et slikt register. Berg tar til orde for at en registreringsordning lik den for fast eiendom, der eiendommen skal registreres i grunnboken, er urealistisk kostbart.¹⁶² Marthinussen fremholder imidlertid at dokumentavgiften på 2.5% av kjøpesummen, i realiteten er skatt på eiendomskjøp, og at tinglysingsgebyret på 400-600 kroner er tilstrekkelig til å drifte et slikt register.¹⁶³ Avtaler om salg og tilbakeleie, skjer i et betydelig mindre omfang enn kjøp av fast eiendom, slik at et gebyr naturligvis vil bli høyere enn tinglysingsgebyret. Uavhengig av gebyrets størrelse, oppstår spørsmålet om selger eller kjøper skal betale den kostnaden. Det kan også tenkes flere praktiske og samfunnsmessige problemer med å åpne for en registreringsordning for en konkret avtaletype. Det er derfor ikke gitt at en registreringsordning er praktisk gjennomførbart.

En registreringsordning sikrer notoritet gjennom én spesifikk rettsvernsakt, og fremstår derfor som en bedre egnet rettsvernsakt for avtaler om salg og tilbakeleie, enn midlertidig rådighetsfratagelse. Samtidig er det høyst uklart om en registreringsordning er gjennomførbart i et samfunnsøkonomisk perspektiv, særlig fordi det er tale om en registreringsordning for en konkret avtaletype. Det er derfor vanskelig å trekke en klar konklusjon i en oppgave av dette omfang.

---

¹⁶⁰ Berg (2021) s. 384-385.

¹⁶¹ Berg (2021) s. 384-385.

¹⁶² Berg (2021) s. 385.

¹⁶³ Marthinussen (2023) s. 73.

5.3.3 Bør rettsvern oppnås gjennom avtaleinngåelse og omstendighetene rundt?

Den andre alternative handlingen er at rettsvern oppnås gjennom avtaleinngåelsen og omstendighetene rundt. Dette alternativet illustreres i Borgarting lagmannsretts dom inntatt i LB-1998-1588, som gjaldt spørsmål om et konkursbos beslagsrett i kunst og innbo. Til rettsvernsspørsmålet uttalte lagmannsretten at "Notoritet og publisitet ved overdragelse av eiendomsrett til innbo og løsøre som ikke forutsettes flyttet på, kan praktisk sett skapes gjennom krav til den avtale som inngås og eventuelt krav til at det nye eiendomsforhold gjøres kjent for omverdenen der dette er naturlig og nødvendig" (min markering).¹⁶⁴ Det siterte innebærer at det oppstilles formkrav til avtaleinngåelsen for å få rettsvern. Dette fremstår som et modifisert avtaleprinsipp, slik at avtalen ikke alene er tilstrekkelig for å få rettsvern.¹⁶⁵ Til sammenligning er avtaleprinsippet gjeldende rett i dansk rett. Der oppnås rettsvern ved avtaleinngåelse, under forutsetning av at løsøregjenstanden er individualisert.¹⁶⁶

Juridisk teori bidrar også til å illustrere hvordan rettsvern kan oppnås gjennom avtaleinngåelsen og omstendighetene rundt. Hauge viser til at "Et alternativ er at avtalen, individualisering og betaling er tilstrekkelig for kreditorvern, gitt selvsagt at disposisjonen er reell og ikke rammes av omstøtelsesreglene i dekningsloven".¹⁶⁷ Denne løsningen kan være gunstig fordi det sikrer fleksibilitet i reglene, slik at bare de kreditorfiendtlige disposisjonene rammes.¹⁶⁸ I tillegg sikres notoritet over transaksjonens innhold og tidspunktet for den gjennom selve avtalen om salg og tilbakeleie. Spørsmålet er om det er hensiktsmessig at rettsvern oppnås gjennom avtaleinngåelse og omstendighetene rundt.

For det første åpner løsningen for kreditorsvik og omgåelse av regelverket, fordi det kun krever involvering av selger og kjøper. Partene kan dermed enkelt hevde at en transaksjon har funnet sted når den ikke har det, eksempelvis ved å tilbakedatere avtalen til før konkursåpning. Samtidig er omgåelsesrisikoen lavere enn ved et rent avtaleprinsipp, fordi avtalen ikke alene er avgjørende for rettsvern. Risikoen for omgåelse kan heller ikke trekkes for langt, ettersom det alltid vil være en viss omgåelsesrisiko, uavhengig av rettsvernsakten.¹⁶⁹

---

¹⁶⁴ LB-1998-1588 avsnitt 6 under lagmannsrettens vurdering av rettsvernsspørsmålet.

¹⁶⁵ Se delkapittel 1.1.

¹⁶⁶ Hauge (2016) s. 83-84.

¹⁶⁷ Hauge (2022) s. 278.

¹⁶⁸ Hauge (2016) s. 185-186.

¹⁶⁹ Berg (2021) s. 423.

Økt risiko for kreditorsvik er derfor ikke avgjørende, men taler svakt i retning av at løsningen ikke er hensiktsmessig.

For det andre fører løsningen til at de konkrete forhold i hver enkelt avtale og omstendighetene rundt, er avgjørende for om rettsvern er oppnådd. Denne løsningen er klart i strid med den tradisjonelle tolkningen av rettsvernsreglene, der det ikke er rom for slik konkret rimelighet i rettsvernsvurderingen.¹⁷⁰ Slik vektlegging av konkrete forhold i den enkelte sak vil også være lite forutsigbart, og kan som resultat virke prosessdrivende. Folk må da ty til domstolene for å få avklart rettsvernsspørsmålet, som er både tid- og ressurskrevende.

En løsning der avtalen og omstendighetene rundt er tilstrekkelig for å oppnå rettsvern passer med andre ord ikke inn formuerettens system for rettsvernsreglene. Konklusjonen er derfor at løsningen ikke er bedre egnet som rettsvernsakt for avtaler om salg og tilbakeleie, enn midlertidig rådighetsfratagelse.

5.3.4 Bør rettsvern oppnås der transaksjonen generelt er notorisk?

Et siste alternativ er at rettsvern beror på en vurdering av transaksjonens notoritet. Mindretallet i Aurstad Maskinutleige var inne på dette, og viste til at samfunnsutviklingen har redusert behovet for å kreve rådighetsfratagelse for å sikre notoritet, fordi overdragelser i dag er elektronisk kontrollerbare.¹⁷¹ Mindretallet viste til at transaksjonen mellom Aurstad Maskinutleige og K.A. Aurstad var notorisk, fordi salgsgjenstanden var identifisert, det forelå bevis for kjøpsavtalen og transaksjonen var gjennomført i regnskapene til selskapene, samt andre offentlige registre.¹⁷² På bakgrunn av generell notoritet konkluderte derfor mindretallet med at rettsvern var oppnådd.

En illustrasjon av en vurdering i tråd med tanken om rettsvern basert på generell notoritet følger av LB-2013-117157, nevnt i delkapittel 3.4, som gjaldt salg av oljeboreutstyr. Rettsvern var oppnådd gjennom notifikasjon, men i en obiter dictum uttalelse viste retten til at rettsvern uansett var oppnådd, fordi transaksjonen generelt var notorisk. Notoriteten var sikret blant annet gjennom registrering av transaksjonen i regnskapene til de involverte selskapene.

---

¹⁷⁰ Se delkapittel 1.4.

¹⁷¹ HR-2021-2248-A avsnitt 95.

¹⁷² HR-2021-2248-A avsnitt 111.

Samlet anså lagmannsretten det derfor som "[...] tilstrekkelig klart og kontrollerbart at utstyret var solgt, hvilket utstyr det gjaldt, og at salget var gjennomført".¹⁷³

Digitaliseringen har redusert behovet for å sikre notoritet gjennom rådighetsfratagelse.¹⁷⁴ For eksempel viser undersøkelser at 79% av nordmenn mellom 16 og 79 år handler på nett¹⁷⁵ og allerede i 2018 brukte nordmenn 144 milliarder på netthandel.¹⁷⁶ Overført til avtaler om salg og tilbakeleie vil de elektroniske spor som etterlates fra en digital transaksjon som er gjennomført regnskapsmessig, skattemessig og avgiftsmessig redusere risikoen for kreditorsvik.¹⁷⁷ Økende etterprøvbarehet gjennom digitale spor har altså redusert selgers muligheter til å tilbakedatere eller fabrikkere transaksjoner for å unndra midler fra konkursbeslaget.¹⁷⁸ Spørsmålet er om en vurdering av transaksjonens notoritet er mer hensiktsmessig som rettsvernsakt, enn midlertidig rådighetsfratagelse.

Den største svakheten ved en løsning der rettsvern beror på en vurdering av generell notoritet er at løsningen står i konflikt med utgangspunktet for rettsvernsreglene om at generell notoritet ikke er tilstrekkelig for rettsvern.¹⁷⁹ Notoritet skal sikres gjennom én spesifikk rettsvernsakt, det vil si at transaksjonens etterprøvbarehet skal tilskrives én angitt handling. Ved denne løsningen vil det imidlertid være de konkrete forholdene som til sammen avgjør om kjøper kan få rettsvern for overdragelsen. En slik løsning er ikke hensiktsmessig.

I likhet med alternativet om avtaleinngåelsen og omstendighetene som rettsvernsakt, vil løsningen med generell notoritet, føre til at kjøper mulighet til å få rettsvern beror på de konkrete forholdene i den enkelte sak. Løsningen vil være lite forutsigbart, fordi det er vanskelig å konkretisere hvor mye notoritet som kreves for at transaksjonen skal få rettsvern. Dette kan også ha en prosessdrivende effekt. Konklusjonen er derfor at en vurdering av transaksjonens notoritet ikke er bedre egnet som rettsvernsakt enn rådighetsfratagelse.

---

¹⁷³ LB-2013-117157 avsnitt 14 under overskriften rettsvernsspørsmålet.

¹⁷⁴ Marthinussen (2023) s. 249.

¹⁷⁵ Bendik Hjelde Pay, "4 av 5 handlet på nett", Statistisk sentralbyrå, 16. september 2021, <https://www.ssb.no/teknologi-og-innovasjon/informasjons-og-kommunikasjonsteknologi-ikt/statistikk/bruk-av-ikt-i-husholdningene/artikler/4-av-5-handlet-pa-nett> (lest 19.01.2023).

¹⁷⁶ Martin Hag Høgseth, "Fersk undersøkelse: Nordmenn bruker 144 milliarder på netthandel", E24, 27. september 2018, <https://e24.no/naeringsliv/i/AdbBJr/fersk-undersoekelse-nordmenn-bruker-144-milliarder-paa-netthandel> (lest 19.01.2023).

¹⁷⁷ Haraldsen (2002) s. 306.

¹⁷⁸ Marthinussen (2023) s. 66.

¹⁷⁹ Se delkapittel 2.1.

6 Avsluttende betraktninger

Denne oppgaven har vist at løssørekjøper i avtaler om salg og tilbakeleie, må fjerne selger sin fysiske rådighet over løsøreobjektet for å få rettsvern. Deretter kan løsøret tilbakeføres til selger gjennom en tilbakeleieavtale. En slik fram- og tilbakeføring er lite praktisk. I tillegg er reglene uklare med tanke på hvor lenge rådighetsfratagelsen skal vare, og hva kravet til to individuelle disposisjoner innebærer. Det mest kritikkverdige er imidlertid at midlertidig rådighetsfratagelse i svært begrenset grad bidrar til å motvirke kreditorsvik. Etter gjeldende rett har vi derfor en regel som i begrenset grad ivaretar det formål den er ment å sikre. I tråd med mindretallets resonnering i Aurstad Maskinutleige, fremstår et krav til rådighetsfratagelse i avtaler om salg og tilbakeleie som "[...] upraktisk, uklart og gir liten notoritet over tid".¹⁸⁰

Hvor anvendelig kravet til rådighetsfratagelse er, kan imidlertid ikke være avgjørende. Det er så høy risiko for kreditorsvik i avtaler om salg og tilbakeleie, at selv ikke en rettspolitisk vurdering åpner for å gjøre unntak fra kravet til rådighetsfratagelse - en rettsvernsakt er nødvendig. Gjennomgangen av de alternative rettsvernsaktene er ikke uttømmende. En annen alternativ handling som kunne vært aktuell, er å kreve bevis for rådighetsfratagelsen. For eksempel gjennom dokumentasjon eller vitneplikt ved rådighetsfratagelsen. Et slikt dokumentasjonskrav er både praktisk, og vil på en tilstrekkelig måte ivareta hensynet til å motvirke kreditorsvik. Løsningen står imidlertid i strid med det tradisjonelle utgangspunktet for rettsvernsreglene, om at notoriteten skal skrive seg fra én enkelt rettsvernsakt. Et dokumentasjonskrav vil i realiteten være et tilleggskrav til rådighetsfratagelse som rettsvernsakt, og slike tilleggskrav vil uthule formålet med rettsvernskravet. Inntil det foreligger en alternativ rettsvernshandling som er mer forenlig med det tradisjonelle utgangspunktet for rettsvernsreglene, fremstår derfor rådighetsfratagelse som det beste alternativet som rettsvernsakt for avtaler om salg og tilbakeleie.

---

¹⁸⁰ HR-2021-2248-A avsnitt 93.

Litteraturliste

Lov

Lov 7. juni 1935 nr. 2 om tinglysing.

Lov 2. juni 1978 nr. 37 om godtroerverv av løsøre.

Lov 8. februar 1980 nr. 2 om pant.

Lov 8. juni 1984 nr. 59 om fordringshaverens dekningsrett.

Lov 13. mai 1988 nr. 27 om kjøp.

Lov 3. juli 1992 nr. 93 om avhending av fast eiendom.

Lov 20. mai 2005 nr. 28 om straff.

Forarbeid

NUT 1970: 20 Rådsegn 8 Om pant.

NOU 1972: 20 Gjeldsforhandling og konkurs.

Ot.prp. nr. 39 (1977-1978) Om pantelov.

Høyesterettspraksis

Rt. 1878 s. 412 (Møbelkjøpdommen).

Rt. 1910 s. 231 (Kudommen).

Rt. 1912 s. 263 (Jernskrapdommen).

Rt. 1997 s. 1050 (Momentumdommen).

HR-2017-33-A (Forusstranda).

HR-2021-2248-A (Aurstad Maskinutleige).

Underrettspraksis

LB-1998-1588 (Borgarting).

LA-2005-38803 (Agder).

LB-2013-117157 (Borgarting).

LB-2020-27303 (Borgarting).

Litteratur

Andenæs, Mads Henry, *Konkurs*, 3. utg., Mads Henry Andenæs 2009.

Baldersheim, Erlend, "Til spørsmålet om eidegomsrettens overgang" *Tidsskrift for rettsvitenskap* 2012, s. 137-167.

Berg, Borgar Høgetveit, "Rettsvern for lausøyrekjøp – avtale eller overlevering (tradisjon)?" *Jussens Venner* 1999, s. 1-30.

Berg, Borgar Høgetveit, *Beslagsretten: Beslagsretten til kreditorane i konkurranse med rettane til tredjemann*, Universitetsforlaget 2021.

Brækhus, Sjur og Axel Hærem, *Norsk tingsrett*, Universitetsforlaget 1964.

Brønnøysundregistrene, *Statistikk fra Konkursregisteret*, Brreg.no, 1. desember 2022, <https://www.brreg.no/produkter-og-tjenester/statistikk/statistikk-fra-konkursregisteret/> (lest: 16.01.2023).

Falkanger, Thor og Aage Thor Falkanger, *Tingsrett*, 8. utg., Universitetsforlaget 2016.

Falkanger, Thor og Aage Thor Falkanger, *Tingsrett*, 9. utg., Universitetsforlaget 2022.

Hauge, Hilde, *Løsøreerverters Kreditorvern*, Bergen Universitetsfond 2016.

Hauge, Hilde, "Uklar avklaring om løsøreerverters kreditorvern" *Lov og Rett* 2022, s. 277-278.

Haraldsen, Jan Fr., "Leasing med restverdi – salgspant eller utleie?" *Lov og Rett* 2002, s. 295-306.

Husabø, Erling Johannes, *Karnov Lovkommentar: Straffeloven*, note 5 til § 324, Lovdata.no/pro (lest 15. februar 2023).

Høgseth, Martin Hag, "Fersk undersøkelse: Nordmenn bruker 144 milliarder på netthandel", E24, 27. september 2018, <https://e24.no/naeringsliv/i/AdbBJr/fersk-undersokelse-nordmenn-bruker-144-milliarder-paa-netthandel> (lest 19.01.2023).

Kjelby, Gert Johan, "En rettspolitisk vurdering av straffansvaret for alvorlig sinnslidende i norsk rett", *Tidsskrift for strafferett* 2014, s. 263-283.

Lilleholt, Kåre, "Bruk av reelle omsyn i formueretten" *Jussens Venner* 2000, s. 49-60.

Lilleholt, Kåre, *Allmenn formuerett: fleire rettar til same formuesgode*, 2. utg., Universitetsforlaget 2018.

Marthinussen, Hans Fredrik, "Om Høyesteretts metodebruk og retningsvalg i nyere avgjørelser om rettsvern mot kreditorbeslag" *Jussens Venner* 2022, 112-168.

Marthinussen, Hans Fredrik, *Tredjemannsproblemene: om formuerettslige argumentasjonsmønstre*, 3. utg., Cappelen Damm AS 2023.

Nygaard, Nils, *Rettsgrunnlag og standpunkt*, 2. utg., Universitetsforlaget AS 2004.

Pay, Bendik Hjelde, "4 av 5 handlet på nett", Statistisk sentralbyrå, 16. september 2021, <https://www.ssb.no/teknologi-og-innovasjon/informasjons-og-kommunikasjonsteknologi-ikt/statistikk/bruk-av-ikt-i-husholdningene/artikler/4-av-5-handlet-pa-nett> (lest 19.01.2023).

Salvesen, Sverre Magnus Bergslid, *Kreditorvern*, Cappelen Damm AS 2021a.

Salvesen, Sverre Magnus Bergslid, "Hensynet til koherens i den dynamiske tingsretten" *Tidsskrift for Rettsvitenskap* 2021b, s. 410-433.

Skoghøy, Jens Edvin A., *Panterett*, 5. utg., Universitetsforlaget 2021.

Språkrådet og Universitetet i Bergen, *Bokmålsordboka*, <https://ordbokene.no/bm/49487> (lest 01.02.2023).